

ÉLETTÜNK

XVIII. évf. 2. szám (18. Jahrg. Nr. 2)

Az európai magyar katolikusok lapja

1986 február

A Mindszenty-per margójára

Két okból írok erről a perrel. Az első ok, hogy ez év február 3-án lesz 35 éves évfordulója ennek az egész magyarságra nézve olyan gyászos és szerencsétlen pernek.

A második ok pedig az, hogy ez a per fordulópontja lett az egész magyar politikai, társadalmi és vallási életnek. Egyszóval: az egész magyar történelmi öntudatnak. — 1945-tel ránk nehezedett a szovjetorosz bolsevizmus teljes katonai és politikai súlyával. De még álltak a régi, évezredek történelmi keretek és ezeken belül a történelmi elhivatottság öntudata is. Élt még a szentistváni kereszténység minden berendezkedésünkben, közjogi, vallási, kulturális és társadalmi téren.

Az összeomlás maga alá temette az illegális nyilas kormányt, a legitim magyar politikai és társadalmi erők pedig még nem rendeződhetek, de állt az Egyház a maga intézményeivel és állt egy egészséges magyar püspöki kar. Serédi bíborosérsek tragikus halála után pedig egy fiatal, tetterős, az elhivatottság öntudatától szinte megszállott esztergomi érseket kapott az ország, a magyar népi talajból sarjadt Mindszenty Józsefet. Történelmi időben, a küldetés történelmi öntudatával fogott hozzá az újjáépítő munkához.

Először, hogy segítsen, mentse, nyomort enyhítsen. Hogy összefogjon és összetartsa. Aztán, hogy építsen újjá mindent, ami leomlott... Hogy az Egyház mutasson példát, nyújtsa erőt az elalélt nemzetnek, addig is, amíg a nemzetben szunnyadó erők társadalmilag és gazdaságilag is rendeződhetnek.

Amikor Grósz kaolcsai érsek Mindszentynek esztergomi érsekké való kinevezését tudtára adta, kétnapi megfontolási időt kért. Aztán vállalta a szinte emberfelelt feladatot. Az ideiglenes kormány miniszterelnökének üdvözlő táviratára ezt válaszolta: „Az ország első közjogi méltósága hazája rendelkezésére áll!” — Saját lelkiismerete számára pedig feltette a kérdést: „Mivégre jöttél?” A feleletet így fogalmazta meg saját magának: „Ma előttünk riadó, vak mélység örvénylik fel; történelmünk legnagyobb erkölcsi, közjogi, gazdasági örvényében fuldoklik a vérző Magyarország! De ne veszítsétek el a bizalmatokat... Ha Isten-Atyánk és Mária-Anyánk segít, akarok lenni népem lelkiismerete; hivatott ébresztőként kopogtatok lelketek ajtaján, a föltetsző tévelyek ellenében az örök igazságokat közvetítem népemnek és nemzetemnek. Ébresztgetem nemzetünk megszentelt hagyományait, amelyek nélkül egyesek talán igen, de a nemzet nem élhet.” Ilyen hittel és ekkora szeretettel beszélt-e valaki ebben az utolsó és sorsdöntő évszázadban az ő „népéhez és nemzetéhez”, mint Mindszenty József?

A magyar nép, az „Ő népe”, felfi-

gyelt a hangra, megismerte benne a Jópásztor hangját és követte. Százerek követték a Mária-év alatt, amerre csak ment. — De meghallotta az ellenfél: a Szovjet-bolsevista tábor is. És azok nem osztozkodni jöttek Magyarországra, hanem elvenni és birtokolni mindent, amit Közép-Kelet-Európában az amerikaiak naívvul a jaltai egyezményben a kezükbe adtak, a kommunista totalitarizmus minden igényével.

Hogy fért volna bele ebbe a politikai, társadalmi, gazdasági és ideológiai koncepcióba egy Mindszenty primás maga szentistváni keresztény és magyar állameszméjével? Nekik csak szabad kéz kellett és idő, hogy terveiket következetesen, lépésről lépésre megvalósítsák. Félévszázados gyakorlatuk volt hozzá és megfelelő stratégiájuk. A szükséges háttérbiztosítást szolgáltatta nekik a megszálló szovjet hadsereg, végrehajtószervük a párhadsereg: a Katonapolitikai Osztály és a Politikai Rendőrség, — a többi már ment magától. — Tudjuk, először szétzúzták a polgári pártokat, a félmarxistákat, a szociáldemokratákat és a Parasztpártot egyszerűen beolvastották a Kommunista Pártba; szétzúzták az Alkotmányt, kimondták a Népköztársaságot, elvették először a nagybirtokot és adták koncul a népnek, hogy aztán mindent együtt vegyenek vissza: a földet, a gyárakat, a bankokat, az iskolákat és most készültek az utolsó bátyát is lerombolni a múlt világából: az Egyházat.

A harc az egyház ellen már 1945 óta

állandóan folyt. A közvetlen célpont természetesen a magyar egyház feje: Mindszenty József, a „bíboros” hercegprímás, a barokk főpap, aki visszaköveteli a néptől a földet, ellensége a magyar nép felemelkedésének, stb.

Nem a Kommunista Párt követeli Mindszenty eltávolítását, hanem a magyar nép. A magyar dolgozók tömeggyűléseket rendeznek az üzemekben, felvonulásokat országszerte. A jelszó: „Mindszentynek kötelet!”

Ez már előszele volt a bekövetkező viharok. Az új szocialista igazságszolgáltatásban már kész volt a jogi instrumentum, a népköztársaság védelméről szóló törvény. A nép elkéseregésében „hőhértörvénynek” keresztelte el, mert már eredetileg kirakatperre rendezésre szánták. A Mindszenty-per előtt két nagy politikai perben alkalmazták: először 1947-ben, amikor a Kisgazdapártot morzszolták fel: 140 áldozata volt, közöttük Kovács Béla kisgazdapárti miniszter és Nagy Ferenc miniszterelnökünk is. Másodszor 1948 őszén, közvetlen a Mindszenty-per előtt, Olti Vilmos elnöke alatt mintegy száz áldozattal.

Mindszenty ekkor már világosan látta a következményeket. Ez volt az utolsó roham a letartóztatás előtt. A párt ügynökei a tüntetőket már a püspöki paloták elé vezették, akik a püspököktől követelték, hogy segítsék eltávolítani az egyház éléről a „makacs és rövidlátó” — bíborosprímást. 1948 novemberében az ország népéhez intézett szövegében írja Mindszenty: „Nyugod-

tan nézem a mesterségesen felkorbácsolt hullámokat. Azon a helyen, ahol nem pártok, de az Apostoli Szentszék kegyéből és bizalmából őrt állok, a tajtékzó hullámok nem szokatlanok...

Állok Istenért, Egyházért, Hazáért, mert ezt a kötelességet rója rám a nagyvilágban legárvább népem történelmi szolgálata. Nemzetem szenvedése mellett a magam sorsa nem fontos.”

Másnap, 1948. november 19-én történt, hogy Mindszenty titkárat, Zakar András, aki szentmiséjéről igyekezett vissza a primási palotába, az utcáról rabolták el és egyenesen az Andrássy út 60 alá vitték. 1948. december 23-án, ebédidőben, rendőrök rohanták meg a primási palotát Décsi Gyula rendőralvezéssel. Mindszenty így emlékszik erre: „A házkutatás öt órán át tartott. Ezalatt minket édesanyámmal és három udvari papommal a kisebb ebédlőben őriztek. „Bűnjelként” egy fémtokot vittek el magukkal, hogy eltereljék a gyanút a politikai rendőrség embereiről, akik már hónapokkal előbb gyűjtötték az összeesküvés okmányait ellenem.”

A házkutatás után tudta meg Mátray Gyula irodaigazgatójától a primás, hogy a rendőrök az Andrássy útról magukkal hozták Zakar András titkárt és az vezette körül őket a házban, miközben „ijesztően viselkedett”: csak nevetett a rendőrökkel, a folyosón futni kezdett, a rendőrök meg mondogatták, „dr. Zakar az ő kedvencük... Hetenként kétszer husikát is kap”.

„Töpregek az asztalnál és még többet töpregek az éjszaka magányában. Szegény titkárom 35 éves. A legjobb férfikorban... aztán öt hét alatt összetört... a kemény, határozott lélek egy hónap után roncs lett.”

Szent István első vértanú ünnepén, december 26-án estefelé, hatalmas rendőrosztag érkezik az érseki palota udvarába. Visszaindulásra fordítják a gépkocsikat, aztán betörnek a házba. Egyenesen az első emeletre, a primási lakáshoz. „Este félkilenc van. Én vacsora óta az imaszámolyon térdelek... hirtelen kitarul az ajtó s azon Décsi lép be elsőnek. Megáll előttem: „Azért jöttünk, hogy letartóztassuk Önt!”

AZ ANDRÁSSY ÚT HATVANBAN

A hirhedt „Andrássy út 60” élén Péter Gábor altábornagy áll, az egész terrrorszervezet legfőbb vezetője és irányítója. Nemcsak az Andrássy út 60-nak, de a szerencsétlen országnak is Péter Gábor volt a rossz szelleme.

Mindszentyt egy földszinti fűtetlen, rideg, hodályszerű helyiségbe cipelték, ahová népes gyülekezet csődült össze. „Elsőnek a rendőrnagy nyúlt hozzám, azután a sánta titkosrendőr. Lehúzták a reverendámat és gúnyosan nevetve, az alsóruháimat is. Bő, keleti jellegű, tar-

(Folytatás a 2. oldalon)

BERZSENYI DÁNIEL (1776–1836):

Fohászok

*Isten! kit a bölcs lángesze fel nem ér,
Csak titkon érző lelke obajtvá sejt:
Léted világít, mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekintet.*

*A legmagasb menny s aether Uránjai,
Mellyek körülted rendre keringenek,
A láthatatlan férgék a te
Bölcs kezeid remekelt csudái.*

*Te hoztad e nagy Minden ezer nemét
A semmiségből, a te szemöldököd
Ronthat s teremthet száz világot,
S a nagy idők folyamit kimeri.*

*Bizton tekintem mély sírom éjjelét!
Zordon, de oh nem, nem lehet az gonosz,
Mert a te munkád; ott is elszórt
Csontjaimat kezeid takarják.
(1810)*

Most lesz kereken 150 éve, hogy költészetünk egyik legnagyobb klasszikusa, a „Magyar Horác”, egy kis somogyi faluban, Niklán, 1836. február 24-én eltávozott az élők sorából, elfoglalva az őt megillető helyet a magyar irodalom halhatatlanjai közt. Hazafias ódái, borongós elégiái („A magyarokhoz”, „A közelítő tél” stb.) mellett, ő írta meg legszebb „világi” himnuszunkat is: a „Fohászok”-t. Isten mindenhatóságát már előtte is sokan mondták versbe, de senki nem tudta olyan elemi, expresszív erővel megragadni, mint Berzsenyi ebben a szárnyaló költeményben. Az évfordulón rá emlékezve és olvasóink épülésére közöljük a gyönyörű költeményt.

PROF. DR. MEHRLE TAMÁS OP:

A rendkívüli római szinódus teológiai kiértékelése

Az „Életünk“ utolsó száma röviden már tájékoztatta olvasóinkat a múlt év decemberében lezárult rendkívüli római szinódusról. A II. Vatikáni Zsinat óta a pápa három évenként hív egybe szinódusokat, de tekintve, hogy a Zsinat 1965. dec. 8-án befejeződött, érthető volt, hogy a pápa ez alkalommal rendkívüli szinódust akart egybehívni. A szinóduson több mint 150 püspök vett részt, akik az egész világegyházat képviselték. Szakértő tanácsadóként jelen volt 12 teológus is. Megfigyelőként részt vettek azon nem-katolikus egyházak küldöttjei, melyek a Szentszékkel ökumenikus kapcsolatot tartanak fenn. A meghívott vendégek sorában látható volt Teréz anya is, aki az egész szinódus lefolyása alatt csendesen imádkozta a rózsafüzért. A pápa e szavakat intézte hozzá: Mi szerkesztjük a világhoz szóló evangéliumi üzenetet, Ön életével valóra váltja.

MI VOLT A SZINÓDUS CÉLKITŰZÉSE?

Témakörét a szinódus a zsinat utáni évek tapasztalatából merítette. Nem volt ez merő visszatekintés, az Egyház jövőjének az előkészítése akart lenni. A szinódus atyái a pápa elnökle mellett visszatekintettek az elmúlt húsz esztendőre, hogy megállapítsák, az Egyház mennyire valósította meg a zsinat rendelkezéseit és szellemét. De mindezt azért tették, hogy a múlt évek tapasztalatán okulva a zsinat határozatait és irányvonalait a jövőben még hűségesebben követhessük. Ezért a zárójelentés — mely rendkívüli gyorsasággal elkészült — nem egyszerű mérlegként hat, mely felsorolja és szembehelyezi az Egyház lelki nyereségeit és veszteségeit, hanem inkább programnak, mely a jelen Egyháznak a jövőbe vezető útját mutatja. S bár a szinódus mindenben magáévá tette a zsinat útmutatásait és rendelkezéseit, mégsem ismétli egyszerűen, hanem a jelen helyzetre — mely az utóbbi 20 év alatt sok viszonylatban megváltozott — vonatkoztatja őket.

MIT VÁRT A KATOLIKUS VILÁG A SZINÓDUSTÓL?

Azok, akik tudomásul vették a szinódus megtartásának a hírét, különböző előjelű várakozásokat fűztek hozzá. Tekintve, hogy az Egyházban a zsinat utáni polarizáció a konzervatív és progresszív teológusok között még most is, noha már kisebb mértékben fennáll, érthető, hogy e két ellentétes irány képviselői ellentétes reménysegeket vagy féltelmeket tápláltak. Az ultra-konzervatívok azt kívánták volna, hogy a szinódus egyszerűen megszüntesse a zsinat utáni újításokat, sőt, hogy hatályon kívül helyezze a zsinati határozatokat is. Ugyanakkor attól tartottak, hogy a jelenlevő püspökök gyengességéből túlságosan engednek az újítóknak. Az ultra-progresszívek pedig azt szerették volna, hogy a szinódus maradéktalanul és mindenben szentesítse törekvésüket s attól féltek, hogy a szinódus atyái épp a zsinatra hivatkozva próbálják visszafordítani a történelem kerekét. A teológusok zöme azonban és még sokkal inkább a püspökök már túljutottak a polarizáció kezdetleges betegségén. Tudatában vannak annak, hogy a haladás csak a múlthoz való kontinuitás szellemében történhet és hogy a múlthoz való hűség meddővé válik, ha nem jár együtt az újítás bátorságával. Lehet, hogy most

a szinódus után mindkét előjelű „ultimátó“ keserűen megállapítják, hogy féltelmük nem volt alaptalan, minden marad a régiben. De a józan teológusok és hívők örömmel fogják tudomásul venni a szinódus bölcs és ugyanakkor bátor magatartását. Az Egyház életében mindig mindkét erőfaktor szükséges: szükséges a múlthoz való hűség, a múlttal való kontinuitás, mely azonban könnyen megmerevedett szűklátókörűséggé fajul; szükséges a jövőnek bátor és néha kockázattal járó tervezése és előkészítése is, bár egyesek tagadhatatlanul túlzásba esnek és irreális, utópikus célokat állítanak fel és romboló forradalmi hangulatot teremtenek. Az Egyháznak e két szükséges, de könnyen túlzásba menő tendenciája közt bölcs megfontolásra van szüksége, mely sem az egyik, sem a másik vitális erőt nem fojtja meg, kinövéseit azonban meggátolja. Nos, véleményünk szerint a római rendkívüli szinódus e bölcs megtartásról tett tanúságot. Nem akarta visszafordítani az események kerekét, de nem is engedte, hogy e kerék eszeveszett forgásával a múltban gyökerező életszálakat elszakítsa és a meglévő értékeket is elpusztítsa. Ezáltal a szinódus az evangéliumi bölcs magatartását követte: „Minden írástudó, aki jártas a mennyek országának tanításában, hasonlít a családtyához, aki kincseiből újat és régít szed elő“ (Mt 12, 52).

MI A SZINÓDUS KÖTELEZŐ EREJE?

A szinódus nem zsinat, nincsen hivatva arra, hogy az Egyházat kötelező határozatokat hozzon. Titkos szavazat útján megállapítják, hogy a jelenlevő püspökök hogyan viszonyulnak a felvetett kérdésekhez, vagy javaslatokhoz. A szinódus a pápának tanácsadó testülete. II. János Pál — szinte kivétel nélkül — jelen volt az összes tárgyalásokon, nem szólalt fel, nem nyúlt bele a vitákba. Örömmel fogadta az atyák tanácsait és javaslatait, sőt megengedte, hogy a záródokumentumot a javaslatokkal együtt azonnal nyilvánosságra hozzák. Azáltal, hogy a pápa így magáévá tette e javaslatokat, ezek nagyobb súllyal is rendelkeznek. Ezért meg lehetünk győződve, hogy a pápa a legjobb belátása szerint valóra is váltja őket. Az egész zárójelentés a javallatokkal együtt mindössze 16 gépelt oldalt tesz ki, ami annyit jelent, hogy az okmány a szinóduson folytatott megbeszéléseknek csak főbb témáit említi fel és a velük kapcsolatos javaslatokat. Cikkünk címében teológiai kiértékelést említettünk. Talán túl erősnek tetszik e szó, hisz a szinódus rövid zárójelentése és a javaslatok az Egyház életének és tanításának csak egy átmeneti állomását képezik és ezért nem alkalmasak igazi teológiai kiértékelésre. Ám a teológusnak mindenképpen jogában van ezen a dokumentumon elgondolkodni. Ezeket a teológiai reflexiókat neveztük kiértékelésnek, hisz ezért gondolkodunk el a szinódus zárójelentésén, javaslatain, sőt lefolyásán is, hogy az Egyház jelenlegi álláspontját megállapítsuk. Következő cikkünkben tehát sorra vesszük a szinódus zárójelentésének a témáit. Az első fejezet általános jellegű: a II. Vatikáni Zsinat igazolása és érvényesítése. A többi fejezetek részleges témákat tárgyalnak: Az Egyház misztériuma; az Egyház, mint közösség; az Egyház missziósküldetése a világban. Már a címek

is mutatják, hogy a szinódus nemcsak a zsinatról való megemlékezés akart lenni, hanem annak a megerősítése és továbbvitele.

Cikkünket a zárójelentés bevezető sorával fejezzük be: „A második rendkívüli szinódus befejezésekor hálát adunk Isten jóságának, aki arra készítette pápánkat, hogy e szinódust egybehívja. Köszönjük a Szentatyának, II.

A Mindszenty-per margójára

(Folytatás az első oldalról)

kacsikos bohócöltönyt húznak rám. Az őrnagy rámordít: „Kutya! De rég vártuk ezt a boldog órát! Csakhogy ennyire vagyunk!“

Ki ez az őrnagy? A kirakatperben sokat szerepel. Mindszenty így nevezi: „A kíznóm“. Így írja le: „Kövérés, zömök, pirosarcú. Foglalkozása — ha igazat mond — kereskedő... volt egy becézőneve: Gyula bácsi.“

Itt Mindszenty emlékirataiból szórószóra hozunk egy-két jelenetet — döbbenetesen szemléletesek és igazak. Ezt csak az tudja elbírálni igazában, aki ezekben az időkben a Katonapolitikai Osztály és az ÁVO-börtönök poklát személyesen átélte.

Este 11 órakor Mindszentyt átvezetik a kihallgató szobába. A szoba közepén az íróasztalnál „Décsi Gyula rendőrezredes ül a főhelyen. Mellette öt másik kihallgató rendőrtiszt, ezredes-től főhadnagyig. Oldalt két gépelő elvtársnőt látok, szájukban cigaretta... Az egyik nő a kihallgató tisztnek egyikét állandóan „Jánoskámnak“ szólítja.

Décsi Gyula cigarettára gyújt és úgy kérdezi: — itt következnek a személyi adatok; — aztán zuhognak Mindszenty fejére a vádak: „Ön szembehelyezkedett a magyar nép felemelkedésével. Az imperialistákkal keresett hazája ellen kapcsolatot. Háborúra akarta rábírní őket“. Mindszenty a vádakra nyugodtan felelt, — elutasította őket. Décsi: „Adatokat szolgáltatott az amerikai követségnek a Vörös Hadseregről. Mindszenty: „Ez igaz. Például közöltem a szövetségeseikkel, hogy Esztergom-Komárom vármegyében a Vörös Hadsereg számára kivetett pénzbeli és természetbeni járandóságot kétszer is behajtották.“ Hasonló nyugodt stílusban mutat rá arra, hogy tehetetlen helyzetében jogszerűen kérhette a Szövetséges Ellenőrző Bizottság minden tagjától, hogy védjék meg a szegény magyar népet a megszálló hatalom túlkapásai ellen. — Közben írták a jegyzőkönyveket, de mikor Mindszentyvel alá akarták íratni amit mondott, látta azt, hogy mindent meghamisítottak. Ezért megtagadta az aláírást.

Décsi: „Jegyezze meg, hogy itt nálunk a vádlottak nem azt vallják, amit ők akarnak, hanem amit mi akarunk.“ Intett a fejével: „Tanítsátok meg valani!“

„Az őrnagy visz be a cellába. Lehetett úgy éjfél után 3 óra. Két ór az asztalt gyorsan elrángatja a szoba közepéről, utána az őrnagy megáll velem szemben és rámkiált, hogy vetközzem. Nem vetközöm és nem is mozdulok. Int a leányeinek. Segítségükkel maga húzza le rólam a csíkos zubbonyt és nadrágot. Utána elhagyják a szobát. Röviddel azután belép a szobába egy magas, tagbaszakadt, bivalynyakú és vad tekintetű

János Pál pápának, hogy meghívott bennünket a II. Vatikáni Zsinat befejezése 20. évfordulójának az ünneplésére. Maga a szinódus alkalmul szolgált arra, hogy ismét tapasztaljuk, mennyire egyek vagyunk ugyanabban a Lélekben, ugyanabban a hitben, ugyanabban a katolikus egyházban, valamint, hogy egyek vagyunk abban a közös akaratban is, hogy a zsinatot valóra váltsuk és az Egyház életében kivitelezzük. Rézsziünk volt egymás kölcsönös örömeiben és reménységében és részünk volt abban a bánatban és szorongásban is, melynek a világban szétszórt Egyház gyakran ki van téve“.

politikai rendőrtiszt, aki csak annyit vet felém:

„En partizán voltam!“ Beszél ugyan magyarul, de az arca nem magyar. Gyűlöletét már régóta gyűjthette ellenem. Nézni sem jó, romlott, gyűlölködő arcát. El is fordulok. A mozdulatából azt sejtem, hogy kissé eltávolodik tőlem. Egyszerre nekemfut és csizmájával, egész erejével belerúg födetlen gerincembe. Ő is, én is, a szemközti falnak esünk... Luciferi örömmel arcán, pihegve mondja: „Életem legboldogabb pillanata volt ez.“ Most újra az őrnagy jön be. Kiküldi a partizánt, gumibotot vesz elő. Legyűr vízszintesen és elkezd ütlegelni. Talpamon kezdi és megy mindig feljebb.

A szomszéd szobából és a folyosó felől hallom a kóruszerű diadalmas kacajt, nők és férfiak vegyesen vannak a közelemben... Az őrnagy továbbra is egymásután méri rám az ütéseket, bár kimerülten liheg, de nem hagyja abba, hiszen nagy gyönyörűsége lehet abban, hogy végre... Magyarország hercegprímását levetkőzve botozhatja.

Osszeszorítom a fogaimat, de a hangot nem sikerült mindig visszatartanom. Nyöszörgök fájdalmasan. Elég a testnek a magáé, de mintha a lélek még jobban égne... Arra ébrednek, hogy fellocsognak, aztán érzem, hogy felemelnek és leültetnek a díványra.

Hogy mennyi ideig vertek és mennyi ideig voltam eszméletlen, nem tudom megmondani.

Kínzásom alatt emlékezni kellett a töméntelen szenvedésre, ami népünk-re szakadt, köztük a tömegesen megerősakolt magyar lányok, apácák és édesanyák sorsára és lelkiállapotára. Öbennük is hasonló világlátás mehetett végbe. A bolsevizmus égése alatt történt az is, ez is. És itt, az Andrássy út 60-ban, vágyva gondoltam a vértanúhálalt halt Apor Vilmos győri püspök magasztos sorsára; szerettem volna a helyében lenni“.

Harangozó Ferenc

„Politikai pályámra visszatekintve — nyugodt kebellem mondhatom: soha más szempont nem vezérlet, mint Nemzetünk üdve, Hazánk java. Népszerűséget, mellyel soha nem kacérkodtam, és felső kegyelmet, melyért soha nem bókoltam és melyért soha egy bízelgő szó sem hangzott ajkamról, mindig csak eszköz — és módnak tekintém, az érintett egyedüli főszempontthoz közelítésre. S valóban, ki népszerűséget, vagy felső kegyelmet mint célt tekint, s nem a Hazát, nem a Nemzetet azon vezéreszme, mely melegíti keblét s feszíti minden tehetőségét: az, bármily tisztalelkű és emberséges ember legyen is egyébiránt, valódi s teljes ereje szerinti hasznát soha nem árszthat Nemzetünkre, Hazánkra.“

Gróf Széchenyi István

CSER-PALKOVICS ISTVÁN SJ.:

Árpádházi Szent Erzsébet

A szenttéavatás 750 éves jubileumára készült ez az eredeti szép tanulmány. A jubileumi év végén kaptuk meg. Örömmel közöljük folytatásukban. — A magyar lányoknak és fiatalasszonyoknak, odahaza és idekint, annyira kell ideálnak, példaképnek ez a csodálatos árpádházi királylány. — A németek „a legnagyobb német asszony”-nak tisztelik. — csak mi magyarok ne ismerjük? — Különös bája volt egész lényének, mert egészen „más volt”, mint a korabeli német várkisasszonyok és előkelő dámák.

A tanulmányból kiténik majd, hogy milyen is volt?

A tavalyi évben, 1985-ben ünnepeltük II. Endre magyar király leánya, Erzsébet szenttéavatásának 750 éves jubileumát. Amint a 13. század két nagy rendalapítóját, Ferencet és Domonkost, éppúgy Erzsébetet is, már néhány évvel halála után avatta szentté a tetterős és erényes életű IX. Gergely pápa.

Annak idején kegyelettel emlékezünk meg a Szent halálának 750. évfordulójáról s a tiszteletére épített marburgi templom felszentelése 700 éves jubileumáról, így nem feledkezhetünk meg szenttéavatásának emlékeiről sem. Arról az ünnepélyes, csatlakozhatatlan pápai kijelentésről, amellyel az Egyház feje Erzsébetről megállapította, hogy ő a természetfölötti erényeket (hit, remény, szeretet) hősiességben gyakorolta, Isten ezért már életében és halála után csodákkal tüntette ki és hogy ő a megdicsőültek között van s ezért tiszteletét az egész Egyház számára engedélyezi.

A következőkben ismertetni kívánjuk Erzsébet életútjának azokat a mozzanatait, amelyekben különösen megnyilvánult Isten kegyelmi ereje; foglalkozunk a szenttéavatást megelőző csodás gyógyulásokkal s kivizsgálásukkal, majd áttekintést adunk a kanonizáció lefolyásáról és az Erzsébet-tisztelet főbb hazai megnyilvánulásairól.

I.

Erzsébet istenes életét vizsgálva, nem vonatkozhatunk el attól az érdekes párhuzamtól, amely asszisi Szent Ferenc és a mi Erzsébetünk egyéniségét jellemezte. Rokonlelkek voltak, tudtak egymásról; Ferenc levelet írt Erzsébetnek és pápai buzdításra vezeklő ruhával ajándékozta meg. Erzsébet ferences szellemben élt és működött; a harmadrend hű tagjaként önkéntes szegénységben gyakorolta magát, emellett mindig vidám, derűs és szeretetreméltó maradt. Halála után a ferences harmadrend egyik égi pártfogója lett s ma a ferences szentek közé számítják. (Testvére, IV. Béla király és felesége — Erzsébet példájára — meghatott lelkesedéssel fordult a ferences életésze felé. Mindketten a harmadrend tagjai lettek és bőkezűen támogatták a „barátoknak” nevezett szerzetesek kolostori településeit.)

Erzsébet német földön, Ferenc pedig Itáliában újszerűen és megdöbbentő következetességgel, de vonzó valóságban állította az akkori elpuhult társadalom szeme elé a komoly evangéliumi élet és a keresztény lemondás eszmei képét. Bennük csillant föl a kortársak előtt Jézus Krisztus élete példája. Ámbár mindketten a jólét miliójából kerültek ki, mégis a teljes szegénység útját választották, hogy így Krisztushoz hasonlóan, közeljussanak a háttérbeszorultak és elnyomottak társadalmához. A lemondás biztosította szabadságvágy életigenlő, gyöngéd nyíltságra hangolta mindkettőjüket az emberek és a természet világa

felé. A középkor e két szentje kettős értelemben vált a keresztény élet vezéregyéniségévé: mivel Isten lett a forrása és mértéke személyiségüknek, ők lettek a betlehemi szegénység középkori forradalmáiraivá; azzal pedig, hogy az Isten- és emberbaráti szeretet megmásíthatatlan összetartozását nemcsak felismerték, hanem nagy tetterővel valósították is, mozgalmakkal az egyházi- és társadalmi életnek addig nem sejtett támaszaivá lettek és elszánt kezdeményezésük századokra kihatóan szociális reformerekké tette őket.

RÖVID ÉLETÚTJÁNAK MEGLEPŐ FORDULATAI

II. Endre magyar király és első felesége, merániai Gertrud leányként 1207-ben született Sárospatakon, az árpádházi fejedelmek egykori szálláshelyén. (Laskai Osvát ferences írja ezt a 15. század végén, a Szalkai-kódex pedig itteni pirosbetűs ünnepét említi. Erzsébetnek német feltételezésből eredő pozsonyi születését Karácsonyi János, ismert egyháztörténészünk cáfolta meg.)

A szülők a német rokonok szertelen dédelgetésével, pazarló gazdálkodással és felesleges háborúkkal nemcsak társadalmi forrongást idéztek elő — amelynek a királyné áldozatul is esett —, hanem a könnyelmű országvezetés még a pápa neheztelését is magára vonta. A szentéletű Róbert érsek Endrét egyházi fenytékekkel sújtotta — amelytől csak szentéletű leánya miatt szabadult — és az országot tilalom büntetése alá vetette.

A gyermek Erzsébet alig sejtett meg valamit is a szülők és rokonok drámai pergő életfordulatairól és csak később tudatosodott benne a nagy hibákkal terhelt család története. Ezért és a wartburgi fejedelmi udvar bűneiért engesztelt nagy részvéttel a megaláztatottakért, a szegényekért-betegkéért vállalt önmészterő életáldozatával.

Az eleven természetű kisleányt még tragikus sorsú anyja ismertette meg Jézus, Mária s a vallás igazságainak szeretetével. Szokatlan érdeklődéssel fordult a vallás felé, ez lett lelki otthona. Jámbor gyermek, aki még a játékot is megszakította Isten kedvéért s ha a kápolna zárva volt, szeretetből az ajtókilincset csókolta meg. Nagyon tisztelte János apostolt, mert Jézus kedvelt tanítványa volt.

A türingiai udvar politikai becsvágya vitte ki a feketehajú, barnaszemű Erzsébetet Wartburgba, de a pazar kincesekkel és értékekkel útra bocsátott kis menyasszonynak idegenbe távozása több volt, mint egyszerű családi politika: az *isteni Gondviselés végzése volt*. Mert mi várt volna Erzsébetre, ha Magyarországon marad? Mivé fejlődött volna a pazarló merániai Gertrud és a könnyűvérű II. Endre mellett? Ki tudta volna-e fejteni példátlan karitatív életművét itt, az akkor még félpogány magyarok között? Nem korlátozódott volna-e az ő működése is a Nyulak-szigetére? Ismerné-e ma annyira a világegyház, hatott volna-e annyira a karitatív intézmények fejlődésére, mint így?

A kérdésekre nehéz logikai érvekkel felelni, csak az isteni Gondviselést lehet utólag is igazolni, amelynek nagy valóságát döbbenetes fényben bizonyította Szent Erzsébet egész élete.

A türingiai fejedelmi család elsőszü-

lött fiával jegyzik el szülei. Az egyházi szertartást még Pozsonyban végzik el, hogy utána Prágán és Nürnbergben át a 11 kocsival és jelentős magyar kísérettel bővült menet pár hét után Wartburgba érjen. A magyarul és németül is beszélgető Erzsébettel a személyzetten kívül két pap is utazott. Megvált szüleitől és idegen világba nőtt bele: ezért is volt benne mindvégig erős vonzódása az örökkévaló felé. Együtt nevelkedett jegyessel, aki időközben meghalt és ő tizenégyévesen házasságra lépett a huszonegyéves Lajossal. Élete férje szerelmében és családi boldogságában teljesedik be: Istenben szerették egymást, így járták a keresztény tökéletesség útját. (Férjét, Lajost is szentként tisztelik a németek.) Keresztény asszonyi lényéhez a nőiesség minden előnyös vonzása is hozzátartozott. Erzsébet boldog házasságáról azt vallotta: „Isten iránti szeretetembe foglalom Lajost és remélem, hogy Isten, aki a házasságot megszentelte, mindkettőnk az örök boldogság részesévé tesz”. *Három gyermekük született*. Erzsébet így a türingiai-hesseni fejedelmi házból származó családok ősanja lett. (II. Rákóczi Ferenc neje is, 14. ágon Erzsébet utódja.) Fia, Hermann tartománygróf lett, Zsófia leánya brabanti hercegnő, a legfiatalabbat pedig: Gertrudot, Erzsébet az altenbergi premontrai zárdába adta nevelésre, ahol apáca lett, később a zárda főnöknője (aki leginkább hasonlított szent anyjára s akitől nagy szeretetreméltóságot, alázatosságot és szeretetet örökölt a szegények-betegek iránt.) Erényes élet után 1297-ben halt meg és az Egyház boldoggá avatta. Szent édesanyjának boldog leánya...

Erzsébet melegsívő, érzelmekben gazdag, ragaszkodó házastárs volt, aki viszonzszeretetre és védettségre vágyott; esküvő után testvéremnek-nővéremnek szólították egymást. A szemtanú, Berthold udvari káplán szerint alig tudtak meglenni sokáig egymás nélkül; a haza-

Vértanúk sorsa a kommunista szférában

A Boldoggá- és Szenttéavatási Kongregáció prefektusa, Pietro Palazzini bíboros, nemrég bejelentette — ami nagy feltűnést keltett — hogy Bossilkov bulgár püspök boldoggáavatási eljárását bizonytalan időre elnapolták. A püspököt 1952-ben kémkedés és fölforgatás vádjával agyonlövésre ítélték. A püspököt azóta szentként tisztelik.

Palazzini bíboros nem volt hajlandó nyilatkozni a sajtónak arról, hogy miért halasztották el a boldoggáavatást.

Ezzel szemben az olasz „Hit és Szabadság” szervezet tiltakozott a boldoggáavatási eljárás elnapolása ellen, azaz, hogy a kanonizációs eljárásnál minden kintről való beavatkozás tilos, anélkül is inkább, mert a kivégzett püspök ügyében annakidején XII. Pius pápa, Schuster milánói bíboros és Truman amerikai elnök is közbeléptek.

Ez az elnapolás hatással lesz Stepinac zágrábi bíborosérsek boldoggáavatására, aki 1960-ban hosszú, fegyházban töltött évek után számkivetésben halt meg. Jóllehet a hivatalos boldoggáavatási eljárást a Vatikán nem indította el, annak ellenére, hogy a jelenlegi zágrábi bíborosérsek, Kuharics, azt már régebben a pápánál személyesen kérvényezte.

Stepinac bíboros 25 éves halálévfor-

Az Egyház életéből

II. JÁNOS PÁL PÁPA ÚTJA INDIÁBA

1986. február 1-e és 10-e között 14 indiai várost keres fel. Többek közt: a fővárost, Új Delhit, Kalkuttát, ahol Teréz anyát és nővéreit látogatja meg, Madrast, Goát, Mangalor-t és Bombayt. — Ez lesz a pápa egyik leghosszabb útja nemkeresztény országban. Az ország 800 millió lakosából mintegy 14 millió keresztény, ebből 3 millió katolikus. Legtöbb katolikus a dél-indiai Kerala szövetségi államban él. Program szerint Kalkuttában 2 napot tölt a pápa, Goában, az egykori portugál gyarmaton a szabadban mond szentmisét. Madrasban előzetes becslések szerint egy millió emberre számítanak. Itt hindú vallási vezetőkkel is találkozik a Szentatyá.

✱

1986. október 4 és 7 között, a Szentatyá Franciaországba látogat, közölte a sajtóval Albert Decourtray, lyoni érsek. Negyedikén érkezik Lyonba, ahol az ifjúsággal találkozik. 6-án Ars-ba utazik, itt résztvesz Vianney Szent János, Ars szentéletű plébánosa születésének 700 éves évfordulóján. Az utolsó napon Anecy-be látogat, ahol Szalézi Szent Ferenc van eltemetve. (KIPA)

érkező Lajost Erzsébet magyaros temperamentuma szenvedélyével ölelte át és csókolta meg. Bár tudta, mit jelent a hitvesi szerelem, de kettőjük között a lélek harmóniája volt a döntő. Házasságuk szentségi karakterének tudatában bontakozott ki egymást becéző, kímélő és gazdagérezelmű vonzalmuk. Lajos, a férj a hűtlenségnek még a gondolatát is elvetette és az udvari besúgások nem tévesztették meg. „Ha ez a hegy aranyból lenne” — mondta valakinek — „sem cserélném el az én Erzsébetemért!”

Az udvari életben Erzsébetet is kötötte: a szertartások előírásai s megszokta őket. Az előkelő társaságban bájos vonzóerő sugárzott belőle. Jól ismerte az előkelők életét minden fényével és lelki nyomorával együtt. Kegyelmi alapozású küldetésstudatát féltőn gondozta és egész lényé fénylőn különült el a többiek élete sötét háttéréből. Hivatást ér- (Folytatás a 4. oldalon)

dulóján, 1985. február 10-én Palazzini bíboros maga mondott ünnepélyes főpapi misét, amelyen felolvasták a pápa üzenetét, amelyen Stepinac bíborost, mint vértanút és hitvallót méltatja.

Mindkét előzmény hatással lesz a mi bíboros primásunk boldoggáavatására is. Mindszenty boldoggáavatási ügyének az ideje még nincs itt. Csak a csendes clókézésének és ebben, amit mindig újra és újra hangsúlyozunk az „Életünk” hasábjain, a legfontosabb és legdöntőbb tanúja a máriacelli Mindszenty sír, amely „él” és „beszél”. — Az a spontán kitörő tisztelet, amit a szegény megkínzott magyar nép minden rétege — falvak és városok — Máriacellbe a Mindszenty sírhoz nap mint nap odavisznek, virágban, koszorúban, azok szalagjain, ékebben beszélnek minden más ún. hivatalos tanúvallomásnál. És a világba szétkergett magyar száműzöttek zarándokjárása nemcsak a celli Szűzanyához, de egyúttal Mindszenty Józsefhez, Ausztráliától, Dél-Afrika és Dél-Amerikától egészen a Magas Északig és Kanadáig, mi más, ha nem hitvallás a vértanú és hitvalló bíboros érsek mellett? Vox populi — vox Dei — a nép szava az Isten szava! Eljön az idő és ennek a szónak érvénye lesz!

Harangozó Ferenc

KÖZI HORVÁTH JÓZSEF:

Erdély egyesülése az anyaországgal

II.

Bocskai István rövid két évi fejedelemség után 1606-ban meghalt. Végredeletének egyik szakaszában ránk maradt elgondolása a magyar jövőt illetően. „Valameddig — írta — a magyar korona minálunk erősebb nemzetnél, a németnél van, és a magyar királyság a németiségtől függ, szükséges és hasznos a magyar fejedelemséget Erdélyben fenntartani. Ha pedig az Isten azt adná, hogy a magyar korona Magyarországon magyar ember fejére kerülne, intjük az erdélyieket, hogy ezen korona alá adják magukat...”

„A végredeletet — írja Szekfű Gyula — a kolozsvári nagytemplomban koporsója mellett felolvasták, mintha csak propagandát akartak volna csinálni az ő nagy koncepciójának, melyben a vezető szerepet a magyarság és alkotmány fenntartásában, az ő szeretett Erdélyének szánta...”

Bocskainak a két magyar testvérállam egyesítésére vonatkozó elképzelése a harmadik utód, Bethlen Gábor, alatt csaknem megvalósult. A kétségtelenül tehetséges és eredményesen uralkodó fejedelem, török támogatással és a Habsburg-birodalom nyugati ellenfeleivel való szövetségben, 1619-ben az egész Felvidéket elfoglalta. Az alkotmány és a vallásszabadság védelmének a jelszavával érkező fejedelmet a novemberben megtartott pozsonyi országgyűlés, amelyen a katolikus püspökök nem jelentek meg, II. Ferdinándot trónvesztettnek nyilvánította és Bethlent akarta magyar királlyá kikiáltani. Forgách Zsigmond nádor a Szentkoronát is átadta neki. Ő azonban — egyelőre — még habozott, és csak „Magyarország teljhatalmú fejedelmévé” való megválasztását fogadta el. Fél évvel később, 1620 nyarán azonban, a beszercebányai országgyűlésen már nem utasította vissza a királyi címet. Udvari lelkésze, a református Alvinczi Péter, mindjárt meg is akarta koronázni. Bethlen azonban visszautasította az ajánlatot. Még pedig azzal a történelmi érzékkel való megokolással, hogy „Te nem vagy esztergomi érsek”.

Bethlen a következő években még többször is megjelent seregével Észak-Magyarországon. A Habsburgok javára megváltozott külpolitikai helyzetben azonban kénytelen volt belátni, hogy a két magyar testvérállam egyesítése erdélyi vezetéssel nem valósítható meg. Már csak azért sem, mert azt a török hűbérúr is ellenezte. „Ha Bethlen — mondta a szultán megbízottja — mindenáron magyar király akar lenni, akkor tartsa meg a magyar koronát, de mondjon le Erdélyről.” A választás elé állított Bethlen visszadta a Szentkoronát II. Ferdinánd magyar királynak és az erdélyi fejedelemséget tartotta meg magának.

Bethlen Gábornak 1629 november 15-én bekövetkezett halála után hosszú ideig, egészen 1685-ig nem került komolyan szóba a két magyar országrész egyesítésének az ügye. Közben két fejedelem is — II. Rákóczy György és Kemény János — fegyvert fogott a területi követelményekkel fellépő török hűbérúr ellen. Hősi halálukkal azonban nem tudtak változtatni Erdély vazallusi sorsán.

Az 1661-ben a szultán által kinevezett I. Apafi Mihály különösen engedelmes csatlós volt az ozmán birodalomnak. 1683-ban Kara Musztafa nagyvezért is elkísérte Bécs falai alá. Mégis az ő uralkodása alatt

indult meg az a folyamat, amelynek a végén, 1848-ban, Erdély egyesülése az anyaországgal megtörtént.

Úgy látszik, hogy a töröknek Bécs alatti csúnya veresége és a keresztény seregek utána következő győzelmei meggyőzték Apafit arról, hogy a félhold magyarországi uralma a vége felé közeledik. Ez a meggyőződés vezethette abban, hogy 1685-ben tiltakozás nélkül beengedte a császári csapatokat Erdélybe. A következő évben, 1686-ban ezeknek a csapatoknak egy része Scheffenberg tábornok vezetésével már el is hagyta Erdélyt, hogy résztvegyen Buda felszabadításában. Velük együtt vonult az egykori magyar főváros falai alá gróf Csáky László parancsnoksága alatt 2.000 magyar katona is.

Apafi Mihály 1690 áprilisában meghalt. A halála után I. Lipót magyar király által kiadott és az erdélyi országgyűlés által elfogadott „Diploma Leopoldianum” a fejedelemség helyzetét a következőképpen szabályozta: Az ország kormányzását az országgyűlés által választandó gubernátorra bízta, akit azonban tanácsosaival együtt a király erősít meg. A helyőrségek parancsnoka német tábornok lesz, aki azonban a közigazgatás ügyeibe nem szólhat bele. Megmarad a szabad vallásgyakorlat, de orvosolni kell a katolikusok addigi sérelmeit.

Apafi Mihály fia és utóda, II. Apafi Mihály már csak névleges fejedelem volt. Az sem sokáig. A király ugyanis lemondatta és Bécsbe költöztette, ahol birodalmi hercegi címmel kitüntetve és évi 10.000 forintnyi nyugdíjjal ellátva élt, mint közügyekkel nem foglalkozó magánzó. 1713-ban halt meg.

Közben változatlan heveséggel folyt a keresztény-török háború, amelynek utolsó szakaszában a zseniális fiatal hadvezér, Szavojai Jenő herceg 1697 szeptemberében Zentánál megsemmisítette a szultán jóval nagyobb seregét. A hosszan elhúzódó tárgyalásokat lezáró karlócai békében a török Temesvár és környéke kivételével egész Magyarországról és Erdélyről lemondott.

A töröknek magyarországi uralmáról, illetőleg erdélyi hűbéruraságáról való hivatalos lemondása egyik országrész számára sem hozta meg az újjáépítés megkezdéséhez szükséges belső rendet és nyugalmat I. Lipót bécsi kormánya, a hatalom kizárólagos birtokosa, ugyanis úgy kezelte hazánkat, mint fegyverrel meghódított tartományt. Az alkotmányt figyelmen kívül hagyta, rendkívül súlyos adókat vetett ki és idegen zsoldosokból álló katonaságával rettegettségben tartotta a lakosságot. Ez a törvénytelen és embertelen bánásmód váltotta ki a szabadságharcot, amelynek élére az ország legelőkelőbb és leggazdagabb főura, II. Rákóczi Ferenc, I. Rákóczi Ferenc választott erdélyi fejedelem és a hőslélekű Zrínyi Ilona fia állott.

II. Rákóczi Ferencnek a haza és a szabadság védelmére indított harca támogatására szóló felhívása a magyarság túlnyomó részénél lelkes visszhangot keltett. „Hallottuk, — írták neki szegény maroszekei jobbágyok — az mi kegyelmes urunknak önagságának kegyes jó ígéreteit, hogy valamely jobbágy önagsága mellett felül, kardját felkötö, szabadságot ad neki, ha Isten önagságának boldog elémentelt ad, az országot megbírhatja; mi is azért szegény igaviselő jobbágyok, az mi kegyelmes urunk mellett készek vagyunk életünk föttáig szolgálni országot és fejedel-

met...” A szegény székely jobbágyok példáját követtek 1704. július 6-án a gyulafehérvári országgyűlés tagjai, akik II. Rákóczi Ferencet Erdély fejedelmévé választották Két és félhónappal később, 1704 szeptemberében a Szécsényben összegyűlt magyarországi rendek a vezérlő fejedelem rangját adományozták neki. 1707. június 14-én az ónodi országgyűlés még egy lépéssel tovább ment, amikor I. József királyt trónvesztettnek nyilvánította.

A szabadság elnyeréséért vívott közös harc és közös vezér személye közelebb hozta egymáshoz a majdnem két évszázad óta külön-külön állami keretben élő két országrész — a királyi Magyarország és az erdélyi fejedelemség — magyarságát, anélkül azonban, hogy akár az egyik, akár a másik törvényhozó testületében hangot kapott volna a két magyar testvérállam egyesítésének a vágya és terve.

Igaz, hogy a trónfosztásra következő évek nem is kedveztek a közjogi kérdésekkel való foglalkozásnak. Bécs a nyugati háború befejezése után egyre több katonát tudott a magyarországi harctérre küldeni. A külföldi hatalmak támogatásához fűzött remények sorban szertefoszlottak. A tárgyalásokkal megbízott főparancsnok, Károlyi Sándor gróf, csak a maradék kuruc sereg teljes megsemmisítése és a fegyverletétel között választhatott. Az 1711-ben megkötött szatmári békében az új király, III. Károly, megígérte Magyarország és Erdély jogainak a tiszteletbentartását és amnesztiát adott a felkelés résztvevőinek. II. Rákóczi Ferenc abban a reményben, hogy az önkéntesen vállalt számkivetésben többet használhat hazájának és nemzetének, a neki is felajánlott amnesztiát nem fogadta el.

A szatmári béke után uralkodó királyok Erdélylyel kapcsolatban I. Lipót politikáját követték, ami azt jelentette, hogy a magyar királyi jogaruk alá került országrész állami önállóságát — saját országgyűléssel és kormányzattal — továbbra is fenntartották. Ezt a különállást Mária Terézia még azáltal is kihangsúlyozta, hogy Erdélyt a nagyfejedelemség rangjára emelte. Második utódja és fia, II. Lipót pedig 1690-ben, amikor a magyar országgyűlésen felvetődött a két magyar testvérállam egyesítésének a kérdése, nyíltan ellenezte a tervet. Azt pedig, hogy az erdélyiek is hasonló kívánsággal lépjenek fel, eleve igyekezett megakadályozni. „Kéz alatt, minden segéd-eszköz felhasználásával — írta Rall altábornagy királyi biztosnak — hasson oda, hogy a rendek ilyen — uniós — javaslattal fel ne lépjenek, mert én az ilyen egyesítést soha nem engedhetem meg...”

Erdélynek az anyaországgal való egyesülése — az uralkodóház ellenállása miatt — csak 1848 tavaszán történhetett meg, amikor a magyarországi és az erdélyi országgyűlés kimondotta és törvénybe iktatta a két testvérállam egyesülését. A szabadságért vívott közös harc és a rákövetkező önkényuralom zaklatásai érzelmileg is szorosabbra fűzték a két országrész magyarságának a kapcsolatait egymáshoz.

Közben a fiatalkorában magyargyűlölő tanácsosai által rossz irányban vezetett király, I. Ferenc József is megváltoztatta hazánkról és népünkről táplált véleményét, ami jórészt magyarbarát feleségének, Erzsébet királynénak volt köszönhető. A király megváltozott politikai magaviseletének egyik dicséretes megnyilatkozása volt, hogy a román szeparatista mozgalom vezetőinek a levelét, amelyben Erdélynek Magyarországtól való elválasztását kérték, felbontatlanul visszaküldte a feladóknak.

(Vége)

ÁRPÁDHÁZI SZENT ERZSÉBET

(Folytatás a 3. oldalról)

zett magában a szent életre; Isten jelen volt életében, és ő találmány örömmel ápolta ezt a kapcsolatot. — Az udvari szokások kedvéért résztvett a táncban is, de egy forduló elég volt — mondta; önuralma és mértéktartása értelmében még a legszebből is lemondani akart Istenért. Ékszer is viselt férje miatt. De amikor a templomban, övéi között ülve, a lélek szemével nézi a töviskoronás Krisztust, leveszi fejről a hercegnői koronát és mélyen meghajol. Amikor ezért szemrehányás éri, azzal érvel, hogy Jézus töviskoronás feje előtt az ő koronája csúfolódásnak tűnik!

Túlzóan szigorú gyóntatója, Marburgi Konrád, — akit Erzsébet 1226-ban

választ egyben lelkiezetőjének is s a ki- nek kezébe férje jelenlétében engedel- mességi — s özvégysége esetére örök tisztasági fogadalmat is tesz — figyel- mezteti, hogy nem ehet azokból az éte- lekből, amelyek a nyomorult alattvalók igazságtalan adóiból és kizsákmányolá- sából kerülnek az asztalra. Engedelmes- kedik és beéri a legkevesebbel. Férje, IV. Lajos nem zavarja vallásgyakorlataiban és a szegények-betegek felkarolásában. Menhelyet s kórházat alapítanak. A bél- poklosokat, sérült, ótvaros, elhagyott gyermekeket ő veszi gondjaiba. Lakosz- tályukban az ágyba fekteti a bélpok- los beteget; a felháborodott anyós tu- datja fiával a szörnyűséget s amikor a férj fölemeli az ágytakarót és nagy fe- születet talál ott, a megdöbbszent környe-

zet előtt azzal nyugtatja meg Erzsébet- tet, hogy ilyen vendéget máskor is el- helyezhet az ágyban, amiért még hála is jár! Férje és ő is a lélek szemével Krisztust látta meg a nyomorultban. Er- zsébet eisenachi, majd marburgi kórhá- zába sok beteget vett föl; rendet tartat velük s a szentgyónás elvégzését írja elő. A gyermekeknek még játékszerek- kel is kedveskedik. „Mindig mondtam, hogy az embereket örömmre kell hangol- nunk!” — volt ismételt gondolata.

Különös gonddal karolta föl a feké- lyes, bélpoklos, bűzös betegeket, a legel- hanyagoltabbakat, nyomorékokat, akik- től mindenki elhúzódt. Az undor ér- zését szívós akarattal győzte le, ezért tudta jól gondozni betegeit: fürösztve, fésülve, etette őket. Az elhanyagolt

gyermekeket ölébe ültette és a fejüket simogatta. És mindezt a legkisebb fel- tűnés nélkül. A semmitől sem vissza- riadó önfeláldozását sem kora előkelő asszonyai, sem a modern esztéták nem értették; az egyik író Erzsébetnek ezt a magatartását a „visszataszító kul- tuszának” minősítette. A valóságban Erzsébet hősiességéről volt szó, amelyre csak a kegyelemből élő ember képes. A betegben, szegényben a segít- ségre szoruló, Isten teremtményét látta és Krisztuson keresztül szerette őket. Megfoghatatlan örömeinek és odaadó szolgálatának a titkát így fedte fel egy- szer munkatársnői előtt: „Milyen jó is nekünk, hogy a mi Urunkat fürösztet- jük és vethetjük meg ágyát!”

(Folytatjuk)

A „Pax Sovietica“

Nincs még egy fogalom, amellyel annyira visszaélt volna és olyan cinikusan kihasználta volna a maga céljaira a szovjet rezsim, mint a „Béke“ fogalma. — Különösen nyilvánvalóvá lett ez a visszaélés a legszentebb emberi fogalommal, a békével, a 2. világháború után. Jól emlékezünk még: a szovjet által megszállt keleti országok éhező és nyomorgó népeit békekölcsönök „önkéntes“ megajánlására szólították fel. A minimális tét a létminimumot sem biztosító fizetés 10 %-a volt.

Arra is emlékszünk, hogy az egységesen kommunistaellenes frontot alkotó keresztény, de főleg a katolikus papságot, az ún. „Békepapi mozgalom“-mal bontották meg. — Békepapoknak jutottak az összes kulcspozíciók az egyházakon belül: püspöki titkárok, irodavezetők, püspöki helynökök, szemináriumi rektorok, előkelő városi plébániák állásai, stb. Ezek a legnagyobb nyomor idején is kivételes anyagi egzisztenciát biztosítottak az illetőknek és egészen kivételes hatáskört és befolyást az egész egyházi életre.

Később, ahogy a régi egyházú főpásztorok halál és egyéb körülmények folytán (börtön, vagy állami felfüggesztés) kiestek, magát az egyházi hierarchiát „lovagolták“ meg, olyan jelölteket állítva a püspöki székekbe, akikről tudták, hogy a cím és hatalom valóságában, vagy emberi gyengeségek és botlások következtében, engedékeny és készséges eszközei lesznek a rendszernek.

Megkezdődött az alkú a Vatikánnal, hogy kit sikerül a rendszer jelöltjei közül még elfogadtatniuk a Szentzékekkel. Több országban, pl. Csehszlovákiában, a hívek ellenállása következtében betöltetlenül maradtak a legfontosabb püspöki székek. Más országokban viszont, így pl. Magyarországon is, sikerült a vatikán keleti egyházpolitikája mellett teljes, sőt létszámon feletti egyházi hierarchiát kiépíteni. Itt kétségtelenül legszorgalmasabban sikerült a rendszernek „lojális“ viszonyt teremteni a hierarchiával és azt céljai szolgálatába állítani.

Egyedüli kivétel Lengyelország, amelynek egységesen és öntudatosan ka-

MAGYAROK

A KERESZTÉNY EGYSÉGÉRT

A keresztény hívők január negyedik hetében világszerte imádkoztak az egységért. „Az alázatos és tudatos ima könyörög az egységért, hogy az emberi erőinket és képességeinket meghaladó szándék megvalósuljon“ — mondotta többek között II. János Pál pápa január 23-án, a szokásos szerdai nyilvános fogadáson és a résztvevőkkel imádkozott azért, hogy „el ne ernyedjünk és meg ne elégedjünk a testvéri kapcsolatok és párbeszéd eddig elért eredményeivel.“

Az ökümenikus imahét szellemében gyűltek össze a magyar keresztény hívők is Münchenben. A vendéglátó Magyar Katolikus Misszió plébánosa, dr. Cserhádi Ferenc és a közelmúltban beiktatott Lázár Csaba, a müncheni Magyar Református Gyülekezet lelkésze hívta össze a híveket. Mintegy 70-en imádsággal és énekekkel, valamint a külföldi magyar ökümenikus mozgalom rövid történeti áttekintésével kapcsolódtak bele a minden keresztény egyházat átfogó imahét szándékába. Utána agapé, — szeretet-vendégség — formájában juttatták kifejezésre, hogy állhatatosak kívánnak maradni az apostolok tanításában, a közösségben. ●

tolikus népét és belső egyházszervezetést nem sikerült a rendszernek megbontania. — Ország-világ előtt világosak az egész lengyel politikai és társadalmi életre ennek a következményei.

Ennek a makacs és átlátszó béketaktikának meg is lettek az eredményei: tömeges béketüntetések, különösen a nyugati országokban, amelyeknek egy volt a célja: a NATO-t állítani oda, mint a béke, leszerelés és a békés együttélés (koegzisztencia) egyetlen és legfőbb elvességének, élén az USA-val.

Amióta folyik a két szuperhatalom között a kétségbeesett fegyverkezési verseny a magas technika borzasztó költségeket felemészítő eszközeivel, — már nem is atomfegyverek a döntőek ebben a tekintetben, hanem a légűr meghódítása a feltétlen katonai biztonság elérésére — a Szovjetunió nem bírja megállni ezt a versenyt, ezért magukat az egyházakat: a katolikus, az ortodox és a protestáns egyházakat, adóztatja meg ún. „önkéntes adományokkal“ a világalap számára. A litván katolikusok földalatti lapja: A Litván Katolikus Egyház Krónikája, — utolsó — 67. számában olvassuk: „P. Anilionis, a Litván Egyházi Hivatal teljhatalmú főnöke, az elmúlt év végén az ország püspökeit Vilnába citálta fejmosásra. Egy csomó vétséget olvasott a fejükre, amelyek közül a legsúlyosabbak egyike a gyermekek tilos vallásoktatása volt. Azzal fenyegette őket, hogy bezárhatja az összes szemináriumokat és templomokat a 80 %-ban katolikus országban, ha a püspökök bizonyos feltételeket nem teljesítenek. — A végén minden püspökségtől magasabb adományokat követelt a békealap számára.“

A tudósításból kitűnik, hogy minden püspökség minden plébániájára kivetették az „önkéntes“ adomány összegét. Ez az összeg havonként és plébániánként 110, illetve 320 DM-át tesz ki. „Könnyebbség“ és egyöntetűség kedvéért, Anilionis plébániánként és havonként legalább 100 Rubelt (DM 300 fölött) állapított meg. — Kaunas érseke, Povilonis, köszönetet mondott a teljhatalmú megbízottnak, de akadtak olyan püspökök is, akik közölték, hogy egyes plébániák nem hajlandók a rájuk kivetett „önkéntes“ adományt befizetni a békealapba.

Míg a katolikus egyház részéről bizonyos ellenállás mutatkozik a békealap szemben, addig a Szovjet-Ortodox Egyház püspökei gazdagon adományoznak a békealapba. Így például a moszkvai patriarkátus hivatalos lapja és a kievi exarchatus lapja, az „Ortodox Hírnök“, kiemeli azokat a püspökségeket és papokat, akik vezető tagjai a helyi és a regionális békealap bizottságoknak. Az utóbbi lap részletesen foglalkozik a lembergi metropolita, Nikodim, megválasztásával a Lemberg és kerülete békealap bizottságába. A metropolita válaszában kijelentette, hogy ő 1985 első felében privát pénztárából 8.000 Rubelt (kb. DM 30.000) fizetett be. — Összehasonlításképpen: egy orvos havonként általában 200 Rubelt keres.

Az is érdekes, hová folynak ezek a pénzek? A „Nagy Szovjet Enciklopédiában“ a „békealap“ kifejezés alatt ez áll: „A szovjet békealapról segítjük azokat a népeket, amelyek a békéért és az imperializmussal szemben a szabadságért, függetlenségért és társadalmi előrehaladásért küzdenek.“ — A „Rádió Volga“ ezekben a napokban jobban konkretizálta a célt: „A pénzek a szovjet békealapról a libanoni és a nikara-

Egy maxista egyháztörténetről

Gergely Jenő: „A katolikus egyház Magyarországon 1944–1971“ könyvéről

„Alapállása“ a mai pártvezetés taktikájából adódik. Marxista világnézete felől közeledik témájához, de úgy tekint vissza a múltra, mint két, azóta megbékélt ellenfél viaskodására. Az előszóban kijelenti, hogy nem akarja a hívek vallási meggyőződését sérteni. Ennek érdekében nem foglalkozik a vallás belső ügyeivel, a hit, az erkölcs kérdéseivel, az egyházat csak szervezetként veszi számításba.

Igaz, hogy a könyvet így nem lehetett volna megírni 1956 előtt, de radikálisan új eszméket, trendvonalakat nem találunk benne. A szerző szerint 1944 után hosszú évekig semmi egyéb nem történt, mint az egyház kiszorítása a hatalomból. Ebben van valamilyen igazság; az egyház korábban olyan pozíciókkal is rendelkezett, amelyek szabad államban nem illetik meg. Am a marxista párt kezdettől, az állam pedig 1949-től másra törekedett: a hívektől el akarja venni a hitüket, mégpedig durva módon, megfélemlítéssel. Gergely Jenő ebből elismer annyit, hogy 1948 és 1953 között, valamint 1955-ben az egyházzal szemben dogmás, szektás, törvénytörő államvezetés állt, amely helyes célok érdekében megengedhetetlen eszközöket is alkalmazott. Tagadja azonban, hogy akár csak rövid ideig is kultúrharc folyt az országban.

Fontosnak tartja az őszinteséget. Nagyon hatásos lett volna, ha az őszinteség jegyében hozzányúl egy kényes, máig is agyonhallgatott kérdéshez. Az ellenforradalmi (Horthy-) korszak ideológiájának volt egyházellenes leágazása, sőt szórványosan vallásellenes megjelenése is — az állami szintű politikán kívül — a szuperjobboldalon. Az ultraradikális jobboldali „antiklerikálisok“, ha 1945-46-ban sikerült elkerülniök a felelősségrevonást, lelkiismereti törés nélkül kiszolgálhatták az új egyházellenes politikát, megnyerhették a helyi hatalmak bizalmát, elködösíthették múltjukat, és kisebb-nagyobb karriert csinálhattak. Az egyházellenes kampány jóvoltából fasiszta elemek integrálódhattak az új rendbe. Nem kell bizonyítani, hogy sejtemberekről van szó.

Az 1956–71-es időköz egyházpolitikai fejlődésének bemutatása tárgyiszemből, de ebben is érvényesül a „szempont“, az író csiszolhatja a valóság érdes felületét. A modus vivendi folyamatos létrehozását látja az egész másfél évtized történetében, holott még a 60-as években is előfordult, hogy emberek hátrányos helyzetbe kerültek hitük miatt. Az 1964-es magyar-vatikáni szerződés kétségtelenül békésebb kor kezdete lett.

guai hazafias erők megsegítésére és az imperialista agresszió és nemzetgyilkosság áldozatainak megsegélyezésére lettek fordítva Afganisztánban“. — Tehát magyarul: a pénzeket a világ különböző területein dúló polgárháborúk és forradalmak támogatására fordították.

De mit is tehetnek az egyházak mást, mint azt, hogy megfizetik „önként“ az adót azért, hogy némi mozgási szabadságot kaphassanak? — Mi, akik már hosszú évtizedek óta tehetetlen szemlélői vagyunk a nemzet és az egyház sanyargatásának, bizonyos „fennkölt célokért“, könnyen el tudjuk képzelni, hogy milyen nyomásnak volt alávetve és milyen következmények vártak volna Nikodim metropolitára, ha „önként“ ki nem sajtolja félévenként az ő személyes 30.000 D-márkját a Világbéke Alapba?! (HF – KNA)

Am amit Gergely Jenő a kapcsolatok folyamatos javulásának nevez, abban az elfogulatlan elemző inkább az államhatalom meghátrálását látja.

Gergely Jenő jó szándékát nem vonjuk kétségbe. Elhíhetjük neki, hogy könyvét a marxisták és hívek lojális együttműködése érdekében írta. Csak hát nem egyformán terheli a mérleg két serpenyőjét. Így aztán az 1971-gyel (Mindszenty József külföldön történt letelepedésével) végződő történetben alig látjuk a mai helyzet előzményét. Az 1978 táján kezdődő liberalizálódás ugyanis különös fejleményekhez vezetett. Egy ideje szinte könyörögnek az embereknek: ha nem tudsz marxista lenni, legyél hívő keresztény! Nagyon félnek hivatalos körökben attól, hogy a világnézetileg légiüres térbe veszélyes és ellenőrizhetetlen irányzatok nyomulnak be. (Sok jel arra mutat, hogy a légiüres tér ilyen kitöltődése már megkezdődött.) Ezt a félhivatalos törekvést publicisztikájában maga Gergely Jenő is támogatja.

A mű nyelvezete marxista fűszerezésű, hiányzik belőle az objektív próza ereje.

Gergely Jenő új könyvét szakirodalmi szempontból nem tudjuk semmivel szembesíteni. Nincs olyan könyv, legalábbis Magyarországon nincs, amely ennek a huszonhét évnek az egyházpolitikai eseményeit katolikus oldalról értékelné. A kiadványok, publikációk között, amelyekre hivatkozik, komolyabb szakmunka alig van. Bár számos olyan tényről említ, amelyek eddig rejtve voltak az olvasóközönség elől, a mélyebb összefüggésekből keveset tud feltárni, hiszen csak kívülről látja és vizsgálja az egyházat.

Benedek Gábor

Eszményképek?

A napokban egy otthoni újságból kivágott cikk akadt a kezembe, amelyben a „császtvay“ aláírású cikkíró (elvtárs) az „Iskolarádió“ egyik adásán háborog. A rádióadás az „eszményképekéről“ szól és egy prominens színész nagyjából úgy summázta véleményét, hogy „nekik bizony még voltak eszményképeik, s hogy ma nincsenek, arról nemcsak a pedagógusok tehetnek. Iskoláink olyanok nevét viselik, akik távol állnak a tanulóktól, idegenek, akiket minden évtizedben átértékelnek“.

Hát ezen borult ki az elvtárs. A mondottak cáfolatául felsorolta a Budapesten működő állami gimnáziumokat, kiknek a nevét viselik? A névsor tanulságos. Bár az én fülemnek a „Szent László Gimnázium“ nevezet kedvesebbnek hangzanék, mint az „I. László Gimnázium“-é. No jó. Szent László kibírja! — Néhány néven azonban eltűntem: azokén, akik az eszményképek közt szerepelnek, illetve nem szerepelnek. Lenne is néhány ötletjavaslatom, tudva bár, hogy falra hányt borsó lesz. Szóval:

Fürst Sándor helyett elképzelhető lenne pl. Széchenyi István, — Landler Jenőt is kicserélném, mondjuk, Mátyás királlyal, — Kilián György helyett, akiről pesti laktanyát neveztek el, „megtenné“ a Zrínyi Miklósé is (valamilyes katonai ténykedése neki is volt), — Ságvári Endrét igazán sajnálom, de nekem — Isten tudja miért — Deák Ferenc, vagy Bethlen Gábor inkább eszménykép, — s ha választhatnék: Martos Flóra helyett inkább Zrínyi Ilonát választanám. De ez egyéni ízlés dolga... Vagy nem —!?

—i—f

Az európai cserkészkerület „Pilis” - teltábor

Amikor karácsony másnapján nagy autóbusszunk, zsúfolásig tömve cserkészszél, sível, hátizsákkal, München felől átkapaszkodott az Achen-hágón a téli táborba, havas dombok és csúcsok helyett, napsütésben ragyogó zöldelő táj fogadott minket... Lógó fejjel érkezünk meg téli táborunk színhelyére, a Hotel Scholasztikához. Még a jó öreg hotelvezető se tudott biztatót mondani a hó felől.

Egyedül Gyurkabá volt biztos a dolgában: „Meglátjátok, megjön a hó! Megjön a hó!” — de mosolya, amivel mondta, kesernyés volt, nem őszinte. Este össze is gyűltek az „öregék” tanácskozára,

Olvasói levél

A kanadai Ontario-ból írja a Szent Erzsébet plébániáról a plébános, Békési István:

„Az ősök és hősök nyomában — egy sír a határban... igen, a magyar-osztrák-jugoszláv határon, Vas megyében van Horvátnádálja temploma. A templomkertben közel 200 éves sír. — Gárdonyi Géza regényírónk fiatalkorában ott tanítószkodott a környéken. Sárváról ment át Nádáljára egyik ismerősét meglátogatni. A templomkertben ráakadt a már akkor 100 évnél idősebb sírfeliratra:

„Itt fekszik Henics Anna
Hét papok nevelőnője
Kik közül négynek édes szülője
Háromnak pedig igaz nevelője.
Meholt 1796, 31. januárján.
Élt 72 esztendő.”

Ebből született Gárdonyi Géza: „Paizs Anna” c. verse:

*Óreganyám öreganyja
a neve volt Paizs Anna.
Az ura volt gazdag juhász,
nyáron szűrés, télen subás.*

*Mikor jött az első fia,
Szólt: „Legyen az Isten fia,
első bárány, édes párom!”
„Hát legyen pap, én sem bánom!”*

*Jött a másik: vézna, gyenge.
Szentelt vízzel nevelgette.
„Istenem, csak ezt meghagyjad,
inkább adom ezt is papnak!”*

*A harmadik: jó tanuló,
labda helyett könyvet bújó.
„No parasztnak nem született!”
Mikor felnőtt, ez is pap lett.*

*Negyedik jött szőke hajjal.
Ájtatos volt, mint az angyal.
Mikor játszott, misét játszott.
Hogy pap lesz, előre látszott.*

*S jött a módos juhász-házba
még három kis rokon-árva.
Mit szólna a falu nyelve,
ha ezekből paraszt lenne!*

*Mikor meghalt Paizs Anna,
hét fiatal pap siratta,
S beten mondtak misét érte,
Fel is jutott a mennyégre.*

Békési István ezt írja befejezésül: „Nem kellene-e világszerte mindenütt megvallatni a temetőket? Amíg nem késő... A Szabókat, Kulcsárokat, Kis és Nagyokat, Magyar, Német, Tót és Horvátokat, meg a Henics Annákat, akik a külföldre került magyarokban továbbadták a hitet! Akik papokat, nővéreket neveltek számukra... amíg nem késő!?”

nagy titokban, és törték a fejüket, mivel is pótolják a havat?

Másnap reggel, mintha ez így lett volna megtervezve kezdettől fogva, el is indították a tarka ifjú sereget sí helyett neki a hegynek gyalog, irány a legközelebbi hegycsúcs. — Az út meredek kapaszkodókon át vezetett a majd 10 km távolban lévő cél felé. Ez egy menedékház volt a hegycsúcs oldalában, hallgatólag fenyőerdő és zöldelő almok fölött, ahonnan kilátás nyílt Tirol messzi hegyvilágába. A hegycsúcsok közül volt persze sok havas is, de nagyon messze; a síelésre alkalmas alpesi táj azonban csupasz volt.

Jó sült kolbásszal vigasztalódtak a fiúk és a lányok, és a kapaszkodástól meg a leszállástól holtra fáradtan nem kellett ágyba zavarni senkit.

Másnapra se jött meg a hó, ezért a szomszédos uszodában vidám úszóversenyt, a község tornatermében pedig labdajátékokat rendeztünk.

Estére aztán, a tábortűz után, nagy pelyhekben hullani kezdett a hó. Reggelre mindent befödött a friss hótakaró. Megkezdődött a téli tábor sí-élete. Tíz oktató vitte a csoportokat a kijelölt hegytetőkre, vagy a közeli alacsonyabb dombokra, aszerint, hogy kezdőkről, haladókról, vagy „sí-ágyúkról” volt-e szó.

Észre se vettük, megjött a Szilveszter-este. Szürkület után megtelt az ősi acheni apátság temploma cserkészfiúkkal, -lányokkal és jámbor szülőkkel. Áhítató gondoskodtak a jó atyák: András Imre Bécsből, Fehér István a kastli gimnáziumból, Nt. Antal Béla berni ref. lelkész; áhítatos hangulatot pedig a szép ősi újévi énekeinkkel a bécsi Lukács-együttes hozott. Így lett igazán élményszerű ez a Szilveszter-este, tele hálával a Mindenhatónak azért, hogy egészségben, készülve a jövőnkre érthetjük meg az Új-esztendőt.

Hazaérve a Hotel Scholasztikába, megkezdődött a cserkészek és a szülők vidám szilveszter-estje... Éjfélkor megkondultak az acheni harangok. Megrendülten, csendben hallgattuk, — aztán felhangzott Gyurkabá búczúztatója az Ő-esztendőtlől, majd Nagy Alajos művészi, komoly előadásában a Nemzeti Imádság — a Himnusz, rá a refrén, amit mindnyájan meghatódva énekeltünk: „Isten áldd meg a magyart, — jókedvvel, bőséggel... Balsors, akit régen tép, — Hozz rá víg esztendőt!”

Csak ezután ültünk asztalhoz az ünnepi vacsorához, amit vidám tánc követett.

Az újesztendő aztán végleg meghozta a telet, sieltünk eleget. Megvolt a szokásos farsangi bál is, ki-ki maga gyártotta jelmezben. Volt esti előadás, amit Tollas Tibor tartott Erdélyről, írónak kétségbeesett harcáról a megmaradásért, a Székelyek szenvedéseiről és kemény kitartásáról.

A teltábor örömét semmi se zavarta meg; sem betegség, sem baleset nem volt a táborban.

Befejezésül emlékezzünk a tábori imára, amit reggel és este mindig más-más cserkésztestvér mondott el:

„Hálát adunk Neked, Mindenható Isten, hogy velünk voltál az éjszaka sötéttségében, hogy megvédtél minden bajtól. — Mi nem érdemeljük meg jószágodat. Sokszor vagyunk engedetlenek és szeretetlenek: megfélemedezünk Rólad és embertársainkról. De Te mindezek ellenére szeretsz, mint a szülő, az édesanya és édesapa az ő gyermekét és mindent megbocsátasz!” **Öregcserkész**

Hazai figyelő

BECKET-SZENT-TAMÁS-VEPERÁS ESZTERGOMBAN

December 29-én tartották meg a hagyományos vesperást az angol vértanú, Becket Szent Tamás tiszteletére. Ott volt ezen Nagybritannia budapesti nagykövete feleségével és a követség több munkatársa. — Becket Szent Tamás lordkancellári hivatalából ment el papnak. Canterbury-i érsek lett s ebben a minőségében az egyház védelmében szembekerült II. Henrik királlyal és hazatért, de vesztére, — még abban az évben meggyilkolták székesegyháza oltára előtt.

Becket halála után, 1186-ban, III. Béla királyunk feleségül vette az elhunyt angol trónörökös özvegyét, Capet Margit hercegnőt. Annakidején Capet Margitot Becket Tamás, mint lordkancellár kísérte el Párizsból Angliába, és öhozzá haláláig gyermeki szeretettel ragaszkodott. Becket Tamás szenttéavatása után III. Béla király felesége, Margit kérésére, az esztergomi Tamás-hegyen templomot és prépostságot építtetett. Mindkettő a török idők alatt elpusztult. Scitovszky János hercegprímás, az esztergomi bazilika építetője, Becket Tamás ereklyéit is az esztergomi bazilika főoltárába helyezte. Ezek az ereklyék kötik össze immár 800 esztendeje a magyar Esztergomot és az angol Canterburyt.

KÉTSÉGBEJEJTŐEN KEVÉS OTTHON A KISPAP

A győri Regionális Szemináriumban négy egyházmegye: a győri, a pécsi, a szombathelyi és a veszprémi kispapjai tanulnak. — Ha a sorkatonai szolgálaton lévők is visszatérnek, mindössze csak 30-an lesznek. — Még az elmúlt háború végén egy egyházmegyének, a szombathelyinek egymagában 40 kispapja volt, most a négy egyházmegyének összesen csak 30!!!

Azt mondják, talán már túljutottunk a mélyponton. — Már akkor is késő! Jó, ha idekint, de főleg otthoni magyarok magunkba nézünk. Hát lehetett ez másképp, mikor 40 év óta nincs az iskolában rendszeres hitoktatás, erkölcsi nevelés?! Szétszüllesztve falvakban és városokban a fiatal magyar család! Már a szülők is hittan nélkül nevelkedtek. Hogy pótolnák ezek az iskolai hitoktatást és erkölcsi nevelést? — Aztán meg az egykét és az egyet-sem, nem lehet kispapnak adni, ha akarnák is!

„SZÉPEN SZÓL A CSENGELEI NAGYHARANG”

Pedig nem is olyan nagy, csak 315 kilós. A története: Csengele a háború előtt Szeged és Kiskúfélegyháza között csak egy kicsiny tanyaközpont volt, lelkészlakkal, iskolával, postahivatallal. A tanyások mégis már ekkor elhatározták, hogy a lelkészlak mellé templomot is építenek. Aztán jött a háború, elvitte a tervet a már összegyűjtött építési anyagokkal együtt. — Pedig azóta nagy tanyaközpont lett, sok km-es átmérőben szétszórt tanyákkal.

Most elhatározták, hogy ha templom még nincs is, legalább harangjuk legyen, amely istentiszteletre hívja az élőket és megsiratja a holtakat. A régi írás szerint:

„Vivos voco
Mortuos plango
Fulgura frango.”

„Hívom az élőket, — siratom a holtakat, — megtöröm a villámokat”.

A harangnak egyelőre 20 m-es tornyot is emeltek csőszerezettel és bíznak benne, hogy a két harangnak, a régi csilingelő kicsinynek és az új komolynak, nemsokára temploma is lesz.

A magyarországi **Bencés Rend** tavaly, Nagyboldogasszony napján szentelte két új áldozópapját és három diakónusát. — Örülünk neki, hogy a Rend otthon sincs kihálásra ítélve

✱

MAGYAR LELKIGYAKORLAT NÖVÉREK RÉSZÉRE

Az Isteni Megváltóról nevezett magyar nővérek linzi Szent Margit Otthonában ez év júliusában ismét lesz magyar lelki-gyakorlat nővérek számára

1986 július 5-től 12-ig.

A kurzus 6 napos: a megadott napon este kezdődik, és a hetedik nap reggelén a szentmisével fejeződik be. A lelki-gyakorlat vezetője egy Jézustársasági atya. Jelentkezni lehet: Schwester Pro-vinzoberin St. Margit-Heim, Senefelderstr. 6, A-4020 Linz.

A „Zeidler-estet”

Zeidler, 61 éves jogi professzor, aki 1983 decemberétől vezeti a karlsruhei „Bundesverfassungsgericht”-et (Szövetségi Alkotmánybíróság). A kínos vitát Zeidler az ún. „Bitburg-i beszélgetések”-en nyilvánított magánvéleménye váltotta ki, amelyben kijelentette, hogy ő a „kivánságra történt ölésnek” büntetőjogi megtiltását, embertelennek tartja, de az az ő magánvéleménye, amit ő mindig elváltasztott a hivatalos szövetségi közfelfogástól.

Zeidler bitburgi véleménynyilvánítását a katolikus püspöki kar elnöke, Höffner József kardinális, az evangélikus zsinat elnöke, Jürgen Schmude, az igazságügy-miniszter, Hans A. Engelhardt, továbbá a három nagy politika párt, a CDU, CSU és az SPD, parlamenti jogi választmánya, úgyszintén számos testület és szervezet, egyhangúlag elvetette. Tehát a Szövetségi Állam minden számottevő testülete határozatlan állást foglalt a Szövetségi Alapokmányban lefektetett azon felfogás mellett, hogy az emberi élet és annak méltósága változatlanul érinthetetlen.

Három alapfelfogás minden kétségen fölül érvényes az alaptörvény szerint:

1. A kivánságra történt emberölés tilalma „nem egy embertelen szigete az egyházi befolyásnak a mi jogrendünkben”, ahogyan azt Zeidler véli, hanem következménye annak az erkölcsi magatartási iránynak, amit a gondolkodó ember már a kereszténységelötti időkben kifejezésre juttatott. Következménye továbbá annak a szomorú tapasztalatnak, amit a nemzetiszocializmus idejében tapasztalt.

2. Nem vallásos hagyomány az, aminek az eltörlését Zeidler Bitburgban „erkölcsi előrehaladásnak” nevezett és ami a múltban a német szövetségi jogrendből ki lett szorítva, hanem ellenkezőleg, visszaesés az ezeréves gyakorlattal és tapasztalattal szerzett erkölcsi rendből a bizonytalanba.

3. Zeidler azon véleményével, hogy a megtermékenyített emberi életsejt nem más, mint egy málnához hasonló alakzat, tudománytalan, amivel ő egyedül áll a világban, mert minden tudományos álláspont szerint a megtermékenyített petesejt egy személyes emberi élet.

Ezért, ha az 1987 végéig tartó hivatali idejében Zeidlernek, bármilyen probléma az életmegrövidítéssel vagy a magzatelhajtással kapcsolatban a Szövetségi Alkotmánybíróság elé kerül, úgy a bírósági elnök személyét az ügyben elfogultnak kell nyilvánítani. Höffner kölni bíboros a Püspöki Kar elnöke, ezért követelte, hogy Zeidler fentemlített kijelentéseinek következménye legyen.

Az élet könyvéből

Bécs: A keresztség szentségében részesültek: **Bíró Kristóf**, B. Ottó és Uhlár Piroka fia, Bécsben, 1985. nov. 8-án; — **Kóder Sándor** és **Tomsó Etelka** 3 lánya: **Anna**, **Andrea** és **Beáta**, dec. 1-én Traiskirchenben. Anna egyúttal béralkozott is; — **Tóth Benjamin Julián**, dr. Tóth Gyula és dr. Ráth Katalin második fia, Wien-Hütteldorf, 1985. dec. 14-én; — **Perjes Erzsébet Veronika**, P. Vilmos és Péntek Irén leánya, Müdlingben, 1985. dec. 14-én. — Az Egyház új tagjait az Úr kegyelme kísérvé életük útján!

Az örök hazába költöztek: **Popity Margit**, 81 éves, Obersulzbán, 1985. nov. 30-án; — **Irene Herzogin von Teschen**, sz. **Leibach**, 88 éves, 1985. dec. 1-én; a halottban dr. Rudnay Béla édesanyját gyászolja; — **Vásárhelyi-Stöy Iván**, 73 éves, Bécsben, 1985. dec. 5-én. — Az Irgalmas Úr fogadja országába szeretett halottainkat!

Linz: **Keresztelés:** 1985. nov. 28-án Traunkirchenben megkeresztelték **Paczona Ernő** és **Kmetz Rózsa** három gyermekét: **Ernesztót**, **Rózsát** és **Rózsa Tímeát**.

Szeretettel kísértük el utolsó útján **Darvassy Ambrus** okl. mérnököt január 8-án, életének 86. évében. Erdélyben, Nagyváradon született, régi nemesi család sarjaként. Mérnöki diplomáját a budapesti műegyetemen szerezte meg és a közlekedési minisztériumban főmérnöki beosztásban résztvevő az új Déli pályaudvar tervezésében, majd itt Tiroiban, a TIWAG szolgálatában a híres Kauner-tali vízierőművet kivitelte többek között. Ezért magas kitüntetésben részesült. Példaadó hitvestárs, édesapa és nagyapa volt, mindnyájunknak pedig hűséges barátja és a magyar ügynek és igazságnak rendíthetetlen előmozdítója és támogatója. — Ugyancsak az örök hazába költözött a betegek szentsége kegyelmének a megerősítésével **Werkner Lilly**, életének 91. évében. Csak családjának, unokáinak és dedunokáinak szentelte életét. Igazi magyar nagyszony volt a szó legnemesebb értelmében. A magyar ételkülönlegességekről közkedvelt szakácskönyvet adott ki német nyelven, mellyel öregbítette a magyar konyhaművészet jó hírét. Közszeretben állott és nagy gyászoló közönség imádkozott sírjánál. — Nyugodjanak békében!

BELGIUM

Brüsszel: **Halálozás:** **Mr. Pierre Catteaux** (73), a Magyar Ház jótévedője és a lelkes 1947 óta jóakarója, dec. 24-én eltávozott; — **Mr. David Mihály** (60) hirtelen elhunyt. Temetése jan. 2-án, 100-nál több magyar volt jelen, imádkozva; — **Mme. Schweiger** szül. **Kálmán Ida** (73), tanárnő, temetésén Antwerpenben, jan. 6-án mélységes fájdalommal búcsúztak attól, aki ízig-veéig keresztyény magyar volt; — **gyimóti Nagy László** (78), jan. 8-án meghalt. Temetése a Parvis de St. Gilles templomban jan. 14-én volt. „Laci bá”, mindig szolgálatkész, jókezü, jószívű és bátor ember volt, aki fáradhatatlanul művelte magát; — **Kovács Juliska** (83) jan. 8-án elhunyt. 1935 óta hűséges tagja volt a Margit-Körnek. Szép csendesen elaludt — a rózsafüzért morzsolva...

FRANCIAORSZÁG

Lyon: 1985. II. félév: — **Keresztelők:** **Bajzák Péter**, Serviant; — **Kiss Katalin**, Montceau; — **Delacre Cedric**, Francis és Molnár Ildikó fia, Bron; — **Vámos Imre**, Mirkó, Entraignes — Székelykeve.

Esküvők: **Győr Attila** és **Balez Martine**, Thiers; — **Lichner Károly** és **Mascaro Erzsébet**, Contes.

Az örök hazába költöztek: **Lenkefy Erik** 73 éves, Cluny-Jalony; — **Szegletes Ferenc** 68 éves, St. Chamond; — **Volle Caroline** 4 hónapos, Thierry és **Majtényi Veronika** leánya, Vaugneray; — **Barta Pál** 57 éves, St. Génis-Laval; — **Zsombok István** 71 éves, Isle d'Abeau; — **Herczegh Ferenc** Kálmán 88 éves, Cannes; — Az örök világosság fényeskedjék nekik!

Ünnepélyes hitvallást tettek a Misszióban: **Ste Foy-les-Lyon**-ban: szept. 3-án **Perrin Maxime** és **Fischnaier Rodolph**;

Nizzában: október 20-án **Bartha Mireille**, **Chobodiczky Myriam**, **Kenessey Sandra**.

Házasság szentsége: — **Cambrai**-ban (Észak-Franciaország) 1985. aug. 24-én **ifj. Bíró Zoltán** és **Jacquemart Francine**; — **Párizs**-ban 1986. jan. 1-én **Kóti József Árpád** és **Demeter Ágnes-Mária** kötötték házasságot. — Kísérje őket Isten áldása!

Keresztelés: **Katona Viktor**, K. András és **Pintér Margit** fia, Párizsban 1985. december 25-én (N. 9.); — **Baláz Alexandra**, B. Djordje és **Zivkovic Erika** leánya, Torcy (Seine et Marne)-ban '85. dec. 25-én (No. 10); — **Juhás Sophie**, J. Sándor és **Pósa Veronika** leánya, Noisy le Secben, 1985. dec. 25-én (No. 11); — **Jelena Julien István Zoltán**, J. Ferenc és **Hutter Márta** fia, Le Blanc Mesnil-ben, 1985. dec. 28-án (No. 12).

Halálozás: **Miskolczi Józsefné**, Adán, szül. **Körtvélyessy Paula**, temetése Alfortville-ben, 1986. jan. 4-én volt. — Nyugodjék békében!

NÉMETORSZÁG

Mannheim: **Halálozás:** **Kress József** életének 74. évében 1985. dec. 24-én Frankfurtban elhunyt. Küzdelmes élet és sok szenvedés után testvérünk akkor ünnepelhette égi születésnapját, amikor a világ Isten Fia földi születésének emlék-ünnepére készült: Spremlingenben temették el, kérve az Urat, hogy hite és reménye legyen záloga a boldog föltámadásnak.

München: **Keresztelés:** **Miklós Norbert**, M. Tibor és **Orbán Katalin** kislánya, szül. 1985. jún. 20-án Münchenben, keresztelték 1985. nov. 23-án a Damenstift templomban; — **Katona Viktoria**, K. Nándor és **Szász Éva** kislánya, szül. 1983. jan. 15-én Münchenben, keresztelték 1985. dec. 15-én a Damenstift templomban.

Halottunk: **Maistrik Otóné** szül. **Hammerschmidt Aurélia**, 85 éves korában 1985. nov. 29-én Oberhachingban, a St. Rita Heim-ben meghalt. Temetése Kösching / Ingolstadtban volt.

Halálozás: **Löczy Mária** szül. **Farkas**, 1985. nov. 20-án elhunyt. Temetése nov. 25-én volt Neutraublingban; — **Löczy János**, 1986. jan. 12-én elhunyt. Temetése jan. 16-án volt szintén Neutraublingban. Gyászolják fiúk, menyé és unokáink. — Nyugodjanak békében!

OLASZORSZÁG

Milánó: 1985. jún. 16-án megkeresztelték **Francesca Mariát**, Indelicato Salvatore és **Gál Éva** gyermekét. — Isten áldása legyen mindnyájukon!

Bologna: 1985. nov. 9-én, 60 éves korában meghalt a növényvédelem nemzetközileg elismert kutatója, **dr. Kovács András**. — Requiescat in pace!

UTÓSZÓ

KERÉNYI GYÖRGY HALÁLÁHOZ

Mivel a megboldogult úgy intézkedett, hogy haláláról csak a legmeghírbeteb barátait értesítsék, és a temetésén is csak ezek vegyenek részt, az „Életünk” januári számában azt írtuk, hogy a halál december 2-án történt. — Egyik barátja azóta közölte velünk, hogy **Kerényi Gyurka** december 3-án halt meg.

Ugyanez a barátja több oldalas életrajzot küldött és a megható temetés részletes leírását is. — Az életrajz legfontosabb adatai egyeznek a mi adatainkkal. A temetést végző két barátja imájából a végét idézzük: „Egy igaz magyar szív szünt meg közöttünk dobogni, — amely mindenkor a szabad magyar hazáért dobogott, — hisszük, hogy Ott Fönt folytatja érte hő és szívből fakadó imáját.”

„Jézusunk, elhunyt testvérünk végrendeletében ezt olvassuk: Síromra ne vem alá ez jegyeztessék fel: *Jézus az én reményem, mély sír földjén be bár.* Add, kérünk, hogy aki a sír mélyébe tekintve Benned hitt és remélt, Nálad elnyerje azt, amiben reménykedett: az Örök Élet világosságát. Amen!”

Akiben a „szegények” és a „gyengébbek nem csalódtak

Franz Sales Müller prelátus 1985. december 31-én, 72 éves korában, saját kérésére, nyugalomba vonult, vagy inkább a neki már terhes feladatok egy részétől a müncheni érsek felmentette.

Maga a felmentő irat így jellemezte őt: „Az ügyintézők tömegében Ön mindig elsősorban lelkipásztor volt és maradt”. **Franz Sales Müllert** 1946-ban az egyházi kereső szolgálat és az akkori katonai kormányzat megbízta, hogy építse ki és vezesse a németországi kereső szolgálatot.

A 2. világháború után alig volt nép és nemzet, amely a világon annyira szétszóródott volna a hadicselekmények és szomorú következményei miatt, mint a német nép. Millió és millió embert, sok száz ezer családot hozott össze ebben az összekuszált világban, a világ minden tája felé és felől ez a Kereső Szolgálat.

Amikor a hatalmas kartotékmű már fel volt állítva, akkor **Franz Sales Müller** hozzáfogott a Keresztyény Szeretetszolgálat és az Újraletelapodási-mű megszervezéséhez.

1960-ban **Wendel bíboros** a Katolikus Ifjúsági Szolgálat igazgatójává nevezte ki Münchenben; két évre rá **Döpfner bíboros** pedig az érsekség Karitászszövetségének igazgatójává. —

A szegények és a gyöngék számára, akiknek **Müller prelátus** szíve és pénztárcája is mindig nyitva volt, az ő különféle hivatala idejében a püspökséggel összhangban, 280 óvoda és napközi otthon, 18 modern öregotthon, 6 vendégmunkás központ és egész hálózata a pályaválasztási tanácsadó központoknak létesült. Ezenkívül szociális otthonok, mozgássérültek, szellemileg hátramaradtak intézetei. A Karitás Gyermekek-falu Irschenbergen örökre **Franz Sales Müller** nevével kapcsolódik össze, mint alapítójával és azóta is gondviselőjével.

1975-ben az egész érseki egyházme-

Amerikai levél

amelynek olvasásakor: „*honunk nemeslelkű asszonyai*” jutottak az eszünkbe. — *A magyar közösség kicsi, de nemeslelkű...*

„*Nemrégiben egy kedves magyar barátunk halt meg... hamvait egy fekete dobozban tették az oltár elé. Bátyja fogja hazavinni abba a földbe, amelyet Kiss Jenő anyjira szeretett, amelyért oly sok verejték és könny hullott és annyi drága magyar vér, történelmünk folyamán.*

A gyászmise után több mint 700 dollár gyűlt össze Kiss Jenő szegény, otthoni rokonai számára.

December 2. vasárnapján a devoni piarista papok hatalmas fáék között elterülő kicsi kápolnájában volt a mise. A kápolna orgonája igen siralmas állapotban van... Mustos atya megállapította, hogy megjavítani már nem lehet, új orgonát kellene venni. De hol erre a pénz? Mint mindig történelmünk nehez és válságos óráiban, a magyar anyák önfeláldozása volt most is a példa. Összeadták a pénzt amijük volt: 960 dollárt.

A következő mise után ők sütötték és főzték az ebédet. Aztán kijelentették, hogy az ebéd bevételét az új orgonára fordítják...

Az ebéd finom volt. 12 tortaféléből lehetett válogatni. Az ebédből 1.000 dollár jött össze. — Amikor átadták a pénzt Mustos atyának, és ő átvette, nekem úgy tetszett, mintha könny homályosította volna el az atya mindkét szemét.

P. T.

gye összes karitászműveinek az érseki referense lett és első einöke a 2300 karitásztintézménynek.

Ahogy a legutolsó időkben többszáz-ezerre emelkedett a vendégmunkások száma, **Müller prelátus** szervezte meg ezek lelkipásztorlását. Semmiféle nehézségtől vissza nem riadva, szállt síkra a gyengébbekért és a kisemmittekkért.

És továbbra is tevékeny marad a külföldiek szolgálatában. — Ugyanis átvezeti Unterpfaffenhofenben a **Don Boscoról** elnevezett öregotthon lelkipásztori szolgálatát, de emellett ő marad továbbra is a menekültek és külföldi vendégmunkások legfőbb referense és szószólója a München-Freising-i egyházmegye területén.

† P. Vongrey Félix O. Cist.

1985. december 14-én az ausztriai Lilienfeldben elhunyt. December 21-én az ottani apátság templomában **P. Zakkar Polikárp**, a ciszterci rend generális apátja, mutatta be érte a gyászmisét és végezte a temetési szertartást, az elhunyt édesanyja, családtagjai, a heiligenkreuzi, a lilienfeldi és zwettli ciszterci apátok, magyar-osztrák rendtársai és Ausztriában működő magyar lelkésztestvérei, egykori gráci magyar hívei és nagyszámú gyászoló közönség jelenlétében. Megjelentek temetésén az Alsóausztriai tartomány-kormány és az Osztrák Műemlékbizottság képviselői is.

Vongrey Félix gráci egyetemi tanulmányai után közel egy évtizedig vezette a híres lilienfeldi apátság építészeti emlékeinek feltárását és rekonstrukcióját. Kutatómunkája eredményeként megírta az Osztrák Művészeti Topográfia számára legjelentősebb művét: „Lilienfeld város és ciszterci apátsága művészeti emlékei”.

P. Félix szeretettel és bizalommal ajándékozta meg minden embertársát. A magyar testvéreket a menekülésben, az „oldott kéve”-sorsban mindenütt felkarolta. Személyében a magyar művészettörténészeket és régészeket is nagy veszteség érte kollégájuk korai halálával.

P. Vongrey Félix Tiszalucan 1925. augusztus 22-én született. — A ciszterci rend zirci kongregációjához tartozott. Pannónhalmán 1949 július 10-én szentelték. A rend feloszlata után Grácban tanult, mellette gondozta a gráci magyar híveket, majd Lilienfeldben végezte kutatómunkáját a középkori művészettörténelem és ikonográfia területén.

Korai halála nagy veszteség a két szomszédország népe számára.

Nyugodjék békében!

Megjelent az új **Hazai Helyisnévtár**. A névtár szerint 12 év óta nem változott legnagyobb városaink sorrendje. Budapest után következik Miskolc, Debrecen és Szeged. — Hárommal gyarapodott azoknak a városoknak a száma, amelyeknek lakossága meghaladja a 100.000-et: Kecskemét, Nyíregyháza és Székesfehérvár. Az országban két község teljesen elnéptelenedett, ezek: **lharkút**, **Veszprém m.**, és **Gyűrűfű**, **Baranya m.** — A legkisebb lakott településünk a vas megyei **Nemesmedves**, ahol 16-an élnek

A városok száma 12 év alatt 83-ról 109-re növekedett. — **A községek száma** összevonások folytán 3106-ról 2955-re csökkent.

HÚSVÉTI REGŐS TÁBOR BURGENLANDBAN

A Magyar Cserkészszövetség Európai Kerülete idén a húsvéti szünidőben ismét a burgenlandi Felsőőrött rendezi meg hagyományos **REGŐS TÁBORÁT** 1986. március 22-től 31-ig.

Jelentkezni lehet a cserkészcsapatok parancsnokainál, szörványoknál az Európai Cserkészkerületnél.

Ungarischer Pfadfinderbund, Oberföhringer Str. 40, D-8000 München 81. Telefon (0 89) 98 26 37 - 38.

Münchenből külön autóbussz indul a húsvéti tábor színhelyére.

Rövidesen megjelenik!

Kölley György:

ÉRTETEK ÉS MIATTATOK

című kb. 200 oldalas önletrajza.

A megrendítő könyv a cserkészlet betiltatásától az orosz fogság és a hazai börtönökön keresztül a nyugati cserkészéletig mindenről beszámol. Az utolsó 40 év hiteles kortörténeti dokumentuma.

Megrendelhető a szerző címén: Oberföhringer Str. 40, D-8000 München 81. Ára US \$ 12,-, vagy DM 25,-. Az összeget a szerző nevére kitöltött csekken, vagy „Förderer der Ung. Pfadfinder e.V., Postscheck München, Kto.-Nr. 1314 19-804 „Értetek és miattatok” megjelöléssel.

Amerikában, Kölley aya húgánál: Dr. Oszlányi Katalin, 234 Electric Avenue, Monterey Park, California 91754, USA. Telefon (818) 570 0116.

Az előfizetési díjat

vagy könyvrendelések árát kérjük **Postacsek-kontónkra vagy postán** (ne bankon!) keresztül átutalni!

Esélye nő, ha Asyl/németség/orvosi/jogi/műszaki szak- / okmányfordítását/peres ügyét **A. LEVAI**, Lehnsgrund 24, 4300 Essen intézi.

HIRDETŐINK FIGYELMÉBE!

Hirdetéseket csak a hirdetési díj befizetése után tudunk közölni!

ÚJDONSÁG! MEGJELENT!

Borbándi Gyula:

A MAGYAR EMIGRÁCIÓ ÉLETRAJZA 1945 - 1985

Megrendelhető: Büchergilde - Könyvbarátok Köre (Schweiz), Mühlstiegrain 18, CH-4125 Riehen, és minden magyar könyvkereskedésben - Ára: DM 62,-

Rupp László hites törvényszéki fordító, vállal fordításokat magyarról németre és németről magyarrá. Postfach 162, D-8000 München 1. - ☎ (0 89) 53 02 35.

HAZAI HENTES ÁRÚ	DM
1 kg Kolbász száraz	18,-
1 kg Kolbász füstölt	16,-
1 kg Véreshurka rizsával	12,-
1 kg Májashurka rizsával	12,-
1 kg Disznósajt	14,80
1 kg Tokaszalonna	10,80
1 kg Vastagszalonna	14,-
1 kg Tepertő	16,-
1 kg Borda	12,-
1 kg Sonka	24,-

A szállítás utánvételes.

5 kilón felüli rendelésnél portómentes.
MICHAEL TAUBEL, Metzgermeister
6710 Frankenthal / Pf. ☎ (062 33) 6 26 93

FIGYELEM! ÚJ KIADÁS!

Közi Horváth József:

APOR PÜSPÖK ÉLETE ÉS HALÁLA

A régen elfogyott könyv 2. kiadása, dokumentumokkal és gazdag képpel kibővítt. Ára: DM 20,-. Megrendelhető az „Életünk” címén.

DIÓSZEGHY TIBOR, hites tolmács és fordító, magyar - német és német - magyar. Németországban tanácsadás, állampolgársági és menekültügyi kérdésekben, valamint peres ügyekben segít. Daimlerstr. 249, D-4040 Neuss. Telefon (0 21 01) 54 13 17.

FÉNYKÉPEZŐGÉPEK - FOTOMUNKÁK PASSFOTO

FOTO DOBOS

Rindermarkt 16

8000 München 2 - Telefon (0 89) 26 51 22

HIRDETÉSEK

Nyugat-Németországban élő, rendezett körülmények között, jó keresettel rendelkező, 59 éves, nemdohányzó, fiatalos férfi, megismerkedne jólelkű, független, csinos, házias hölgygel. Későbbi házasság lehetséges. Fényképes választ „**Kertes ház**” jellegre a kiadóba kérek.

27/168. r. kat. vallású, vidám, csinosnak mondott, több nyelven beszélő, házias nő vagyok. Komoly szándékú férfi ismeretséget keresem 40 éves korig, aki 3 éves kislányomnak is jó apukája lenne. Fényképes leveleket várok „**Tempo**” cskívő” jellegre a kiadóba.

Gyerekek mellé segítséget keresek Genf közelébe, azonnali kezdéssel. Telefon 00 41 22 / 76 44 69 este - vagy napközben 47 97 97 iroda.

FORINT

Több forintot akar pénzéért Magyarországon?

1 DM = minimum 30 Forint

1 Sfr = minimum 36 Forint

Egy teljesen hivatalos áruforgalmon keresztül.

Kívánságra tájékoztatást küldünk.

Handelsberatung, Lavaterstr. 97
CH-8002 Zürich, ☎ 0041/1/202 47 85

„**KOZMIKUS HŐ**” címmel megjelent **Hendi Lima** verseskötete. Ára Sfr 15,- + portó. Megrendelhető a szerzőnél: Rue Violette 12, CH-1205 Genf.

BÉLYEGGYŰJTŐK!

Minden magyar bélyeg hiányjegyzék alapján szállítunk!

— Kérje ajánlatunkat! —

Specialitások: Levelek - Ritkaságok - Zeppelinrepülések - Tévyomatok - Különlegességek állandó vétele és eladása.

Kérje díjtalan készletjegyzékünket. Postacím: **TAL AG Abt. Philatelie** Postfach 631, CH-9001 St. Gallen

NEMZETŐR KÖNYVEK DM

Tollas Tibor: Forgószélben	
Válogatott versek, 250 old. füzve	30,-
vászonkötésben	38,-
Fehérvári István: Szovjetvilág Magyarországon 1945 - 1956 füzve	35,-
keménykötésben	45,-
Szolzenyicin: Gulag csak II. kötet. Oroszból fordította Sente Imre.	30,-
Rozanich István: A másik partról (versek) füzve	12,-
Dálnoki Veress Lajos: Magyarország honvédelme a II. világháborúban (3 kötet) vászonkötésben	80,-
Megrendelhető a könyv árának beküldésével: Nemzetőr, Ferchenbachstr. 88, D-8000 München 50, BRD címen.	

„TÉNY” Ungarische Spezialitäten

Inh.: **O. Bayer**

Kreitmayerstr. 26 - 8000 München 2
Telefon (0 89) 1 29 63 93 DM

Egri Bikavér	6,80
Alföldi Olaszrizling 1.	5,70
Alföldi Kékfrankos 1.	5,70
Abasári Rizling 0,7	5,95
Debrői Hárslevelű	6,30
Badaconyi Kéknyelű	7,20
Badaconyi Szürkebarát	7,30
Soproni Kékfrankos	6,60
Villányi Burgundi	7,30
Hajósi Cabernet	7,30
Boglári Olaszrizling	6,-
Boglári Kékfrankos	6,-
Boglári Cabernet-rosé	6,-
Csopaki Rizling	6,80
Zöltszilváni	7,30
Tokaji Aszú 4 puttonyos	14,50
Tokaji Aszú 3 puttonyos	12,50
Vilmos körtepálinka	24,50
Császárkörte	19,50
Kecskeméti barackpálinka	27,-
Cserecsnye pálinka	24,50
Szilvapálinka	17,50
Kosher Szilva pálinka 0,8	32,-
Hubertus	21,-
Beverage Bitters 0,5 lit.	17,-
Pick szalámi	kg 27,-
Csabai	kg 25,-
Gyulai	kg 23,-
Házi kolbász	kg 19,-
Kalocsa tarhonya	1/2 kg 3,60
Nagykokotészta	1/2 kg 3,50
Paprika káposztával	0,7 lit 4,90
Hegyes erőspaprika	4,90
Hegyes csípőspaprika	4,90
Kolozsvári káposzta	Ds. 4,40
Disznósajt	kg 12,50
Véres-, májashurka	kg 12,50
Gulyáskrém tubus	1,80

— Üvegárút is szállítunk —

A MAGYAR TRAGÉDIA KASSAI NYITÁNYA

címmel megjelent a Münchener Magyar Intézet „Studia Hungarica” sorozatában Borsányi Julián szkv. alezredes dokumentációja Kassa bombázásáról. — Az egykori Országos Légvédelmi Parancsnokság osztályvezetője a támadás után a helyszínen rögzítette megállapításait. — A mű összeállításában résztvettek: dr. v. Ormay József, dr. Gosztanyi Péter történész. — A vázlatokat v. Somorjai Béla készítette. Az 526 oldalas munka 140 oldalon tartalmaz vázlatokat, felvételeket, hivatalos ügydarabok és levelek fakszimilét.

Ára DM 50,- + DM 3,- portó. Megrendelhető: Verlag u. Druckerei Kerék Könyvek, Oertlinweg 4, D-8000 München 90. (Konto-Nr. 190 086 27 DSK-Bank.)

Megjelent!

TÖTTÖSY ERNŐ: TÉBOLY

című könyve.

Egy művi tudathasadás története. A pszichiatríai kezelés a politika szolgálatában. Hiteles tanúságtétel és hézagpótló dokumentum.

Ára 12,- US \$, vagy ezzel egyenértékű más valuta (DM 35,-; Sfr 30,-; Ffr. 100,-) és 2,- \$ portó.

Megrendelhető a Nemzetőr címén, vagy a szerzőnél: Dr. Ernest Töttösy, 3 Ave. Lambeau, B-1200 Bruxelles.

ART

DÉMÉNAGEMENTS S. A.

Szállítási vállalat

Szállítások belföldre és külföldre, tengerentúlra — légiszállítással is — költözködés, bútorraktározás, külföldi szállítmányoknál a vám elintézése.

Magyarországra is szállítunk! Az összes keleti és nyugati államokba oda - vissza szállítunk.

Magyarországi képviselőnk:

Trans COOP, Honvéd utca 28

7400 Kaposvár. ☎ 0036 (82) 13 - 877.

Magyaroknak kedvezmény!

ART Déménagements S. A.

2 rte du Grand Lancy

CH - 1211 Genève 26

Telefon 0 22 / 43 36 32 (magyarul is!)

Privát cím: Keresztes László

58 rte de Vervier

CH - 1227 Carouge, GE

Telefon 0 22 / 42 98 36 este 7 óra után

FORDÍTÁS

Műszaki, tudományos és egyéb szövegek, okmányok, hitelesített fordítása magyarrá/németre, kedvező áron, legrovidebb határidővel. — Ficsor László okl. mérnök, Rheinhausenerstr. 10, D-4130 Moers 1. Telefon (0 28 41) 3 34 72.

● Kedvezményes áron kapható! ●

HIRDETTEM AZ IGÉT!

Mindszenty szellemi végrendeletének ez a könyv az első gyöngye, amit kiadott a Mindszenty Alapítvány.

A könyv tartalmazza Mindszenty legfontosabb körleveleit, írásait és beszédeit, amiket harcban a meg szállókkal írt vagy mondott, valamint felejtethetetlen körútjain a világban szétszórt magyarokhoz intézett.

A 60 oldalas bevezető tanulmányt Közi Horváth József írta.

— Legszébb ajándék! —

Ára DM 20,- vagy \$ 10,- + portó.

M. SZERDAY — Metropolitan Verlag

KÖNYV ÉS HANGLEMEZ Sfr.

Benedek István: — mondta Krisztina 27,-

Berkesi A.: Szerelm három tételben 20,-

Koestler Arthur: Sötétség délben 25,-

Bibó István: Összegyűjtött munkái I 47,-

Szilvási: A néma 39,-

Sienkiewicz: Quo Vadis 34,-

Dümmerth D.: Az Árpádok nyomában 18,-

Dümmerth: Az Anjou-ház nyomában 23,-

Boros - Rapcsányi: Vendégségben 33,-

Feuchtwanger: A csúnya hercegnő 13,-

Krudy Gyula: Telihold 23,-

(ezenkívül minden Krudy könyv raktáron)

Németh László: Emberi színjáték 18,-

C. Bronte: Shirley 28,-

C. Bronte: Jane Eyre 26,-

Szótárak, nyelvkönyvek, útikönyvek és utazási regények, gyermek- és ifjúsági könyvek! **Nyugati és antikvár is nagy választékban!** Hanglemezek és teljes operák!

Kérje katalógusunkat - díjtalanul küldjük!

M. SZERDAY — Metropolitan Verlag

Teichweg 16, CH-4142 Münchenstein/Schw.

☎ 0 61 / 46 59 02, külföldről: 0041 / 61 46 59 02

ÉLETÜNK

Szerkesztőség és Kiadóhivatal

Oberföhringer Str. 40.

D-8000 München 81

Telefon: (0 89) 98 26 37 - 38

Felelős Kiadó:

a Magyar Kat. Főlelkészsg.

Felelős szerkesztő:

Dr. Harangozó Ferenc, lelkész.

*

Redaktion und Herausgeber:

die Ungarische Oberseelsorge,

Oberföhringer Str. 40

8000 München 81.

Telefon: (0 89) 98 26 37 - 38.

Redakteur: Dr. Harangozó Ferenc.

Abonnement: DM 13,— pro Jahr,

nach Übersee mit Luftpost DM 28,—.

ELŐFIZETÉS:

Az Életünk a helyi magyar lelkészek terjesztik, ők küldik szét és náluk is kell előfizetni!

Tengerentúlra, vagy ahol nincs magyar lelkész, oda a kiadóhivatal küldi az újságot.

Előfizetési ár egy évre DM 18,—

vagy ennek megfelelő valuta.

Tengerentúlra légipostával DM 28,—

Lapzárta: a hónap 18-án.

Hirdetéseket csak 15-ig fogadunk el.

Postacsekkontó München:

Konto-Nr. 606 50-803 - BLZ 700 100 80

Kath. Ungarn-Seelsorge, Sonderkonto

Bankkonto: Bayer. Vereinsbank,

Konto-Nr. 145 857 - BLZ 700 202 70

Kath. Ung. Seelsorge „Életünk”.

Druck: Danubia Druckerei GmbH,

Ferchenbachstr. 88 - 8000 München 50

Beilagenhinweis: Einem Teil dieser Auflage liegt bei: Rundschreiben. — A kiadvány egy részéhez körlevél van mellékelve.

ELŐFIZETŐINK ÉS HIRDETŐINK FIGYELMÉBE!

Befizetéseket, átutalásokat nem bankkontónkra, hanem **Postacsekkontónkra** kérünk: Kath. Ungarn-Seelsorge - Sonderkonto - München, **Postacsekamt München, Konto-Nr. 606 50-803.**

AGAPE KIADVÁNYOK

Újvidéken (Jugoszlávia) AGAPE néven katolikus kiadó működik. Kiadványait mindenkinek szeretettel ajánlja. Az eddig megjelent kiadványok közül kaphatók:

Agape, folyóirat (megjelenik minden DM

páratlan hónap végén) évi előfizetés 10,—

Isten népeinek története (Biblia képregényben. Eddig megjelent 21 füzet) egyes füzet ára 2,20

Antal testvér (Páduai Szent Antal élete képregényben, színes, 72 old.) 4,—

Nigg-Schneiders: Assisi Szent Ferenc és világa (142 old., 72 színes képpel) 17,—

Malinski-Bujak: II. János Pál (210 o., 111 fekete-fehér és 42 színes képpel) 17,—

Képes Biblia 20,—

C. B. de Gaszold: Imák a birkából 3,10

A keresztfához megyek (Keresztutak gyűjteménye) 5,—

Harmath K.: Megváltásunk szent éve (brosúra) 1,—

I. Loidl: A fatimai látnokok (bros.) 1,—

Ezenkívül kaphatók még természetből vett motívumú levelezőlapok (és fél levelezőlap-nagyságú képek) bibliai vagy más afizomával; katolikus zsebnaptár és falinaptár.

A kiadó címe: AGAPE, Cara Dusana 4,

YU - 21000 Novi Sad, Jugoszlávia.

Az AGAPE szívesen vállal mindennemű nyomdai előkészítést vagy nyomtatást Jugoszláviában, a nyugatiakhoz képest igen méltányos áron!